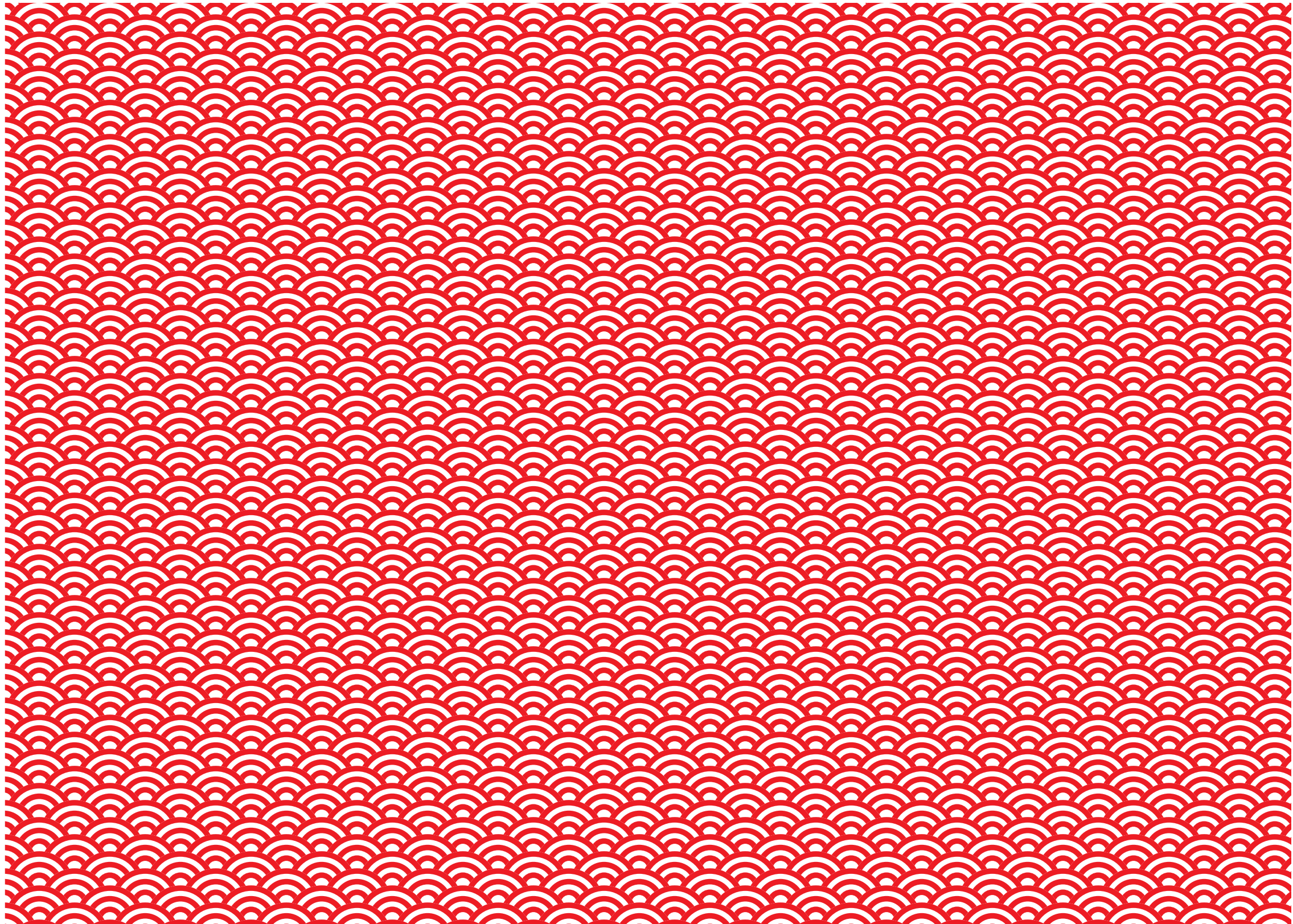

Magyarországi és japán kapcsolatok az elmúlt 30 év tükrében

2019

Szervezők

KÜLGAZDASÁGI ÉS
KÜLÜGYMINISZTERIUM

Magyar-Japán
Baráti
Társaság

Károli Gáspár
Református Egyetem

Társszervező

Magyarországi és japán kapcsolatok az elmúlt 30 év tükrében

2019

Nemzetközi konferencia a magyar-japán kapcsolatok felvételének 150. évfordulója alkalmából

Kiadja a Magyar-Japán Baráti Társaság
Felelős kiadó: Vihar Judit
Tipográfia: Bibor Gábor
Illusztrációk: freepik.com
Készült a unitedprint.com Hungary Kft. nyomdájában
Felelős vezető: Ali Bazooband

Program

09:00–09:30	<i>regisztráció</i>		
09:30–10:00	<i>köszöntők</i> Okumura Akiko (Jetro), Vihar Judit (Magyar–Japán Baráti Társaság)		
10:00–10:25	Súdy Zoltán: A magyar–japán gazdasági kapcsolatok 30 éve		
10:30–10:55	Morita Tsuneo: Milyen a magyar gazdaság? – Kincstári-kölcsönvett gazdaság és vendégmunka jelensége		
11:00–11:25	Waseda Mika: Két nyelv között – a mai magyar irodalom japánul		
11:30–11:55	Vihar Judit: Egy magyar lelkű japán: Hani Kjóko		
12:00–13:30	<i>ebédszünet</i>		
	1. szekció A magyar és a japán gazdaság és társadalom változásai az elmúlt 30 évben és a történelmi múlt hatásában – szekcióvezető: Hidasi Judit	2. szekció A magyar és a japán nyelv, az irodalom és a fordítás-tudomány alakulása az elmúlt 30 évben – szekcióvezető: Varrók Ilona	3. szekció A hagyományos művészetek és a modern kulturális sikerek Magyarországon és Japánban – szekcióvezető: Mecsi Beatrix
13:30–14:00	Farkas Ildikó: A kora újkori identitás diskurzusai Japánban és Közép-Kelet-Európában	Sato Noriko: A japán kultúra fogadtatása Magyarországon az elmúlt 30 év tükrében	Lázár Marianna: Mit árul el ma a Sószoín kincstár gyűjteménye az ókori japán arisztokrata ízlésről?
14:00–14:30	Gergely Attila: A japán kultúra természetrajzához – adalékok a Heiszei-kor kulturális pszichológiai kutatásaiból	Kiss Sándor: Budapestről Jokohamáig – Metzger Vatanabe Nándor életútja	Dénes Mirjam: Gendzsi herceg Magyarországon
14:30–15:00	Eschbach-Szabó Viktória: A magyar rokonsági elnevezések rendszerének változása Kambe Takenori (1940–2007) kutatásának tükrében	Uchikawa Kazumi: Magyar és japán gyermekirodalom	Pinczés István: A Tojama–Debrecen kulturális kapcsolatok 37 éve, különös tekintettel a színházi kapcsolatokra
15:00–15:30	<i>kávészünet</i>		
15:30–16:00	Umemura Yuko: A japán biztosok tevékenysége a trianoni határmegállapítás során	Sági Attila: A Kanszai régió nyelvjárásainak archaizáló sajátosságai, különös tekintettel a partikula használatra	Oroszlány Balázs: Manga: a világot meghódító japán képregény
16:00–16:30	Hidasi Judit: Változások és trendek a japán társadalomban egy emberöltő alatt	Somodi Júlia: A karakternyelv a fordításban	Zentai Judit: A 18. századi osztrák magyar, akinek a munkássága két nemzet látásmódjára is hatással volt
16:30–17:00	Szemerey Márton: A 20. század kollektív traumáinak feldolgozottsága napjainkban Japánban és Magyarországon	Székács Anna: Nyelvi és nyelvtanulási szokások változása az elmúlt 30 év tükrében	Kovács Emese: A japán média-bocsánatkérések szerkezeti változásai az elmúlt 30 évben
17:20–17:50	Záróbeszéd a szekciók vezetőitől – <i>plenáris program, October Hall</i>		
18:00–19:00	Lúdas Matyi – Pinczés István és társulata előadása japán nyelven		
19:00–	<i>koccintás</i>		

A plenáris programok és az 1. szekció helyszíne: Central European University, October Hall (Budapest, V. kerület, Október 6. utca 7. szám)

A 2. és 3. szekció helyszíne: Budapest, V. kerület, Nádor utca 15. szám 2. emelet, 202-es és 203-as terem

Sűdy Zoltán

volt tokiói nagykövet

Hazánk volt tokiói nagykövete. 1999-ben megalapította saját tanácsadó cégét. Tagja volt a „Bölcsök Tanácsának”, valamint a japán-magyar diplomáciai kapcsolatok felvételének 140. évfordulójára emlékező Jubileumi Év Bizottságnak. Tíz éven át a tokiói Dzsoszei Egyetem vendégprofesszora volt. A Magyarországi Japán Tea Egyesület elnöke. A „Felkelő Nap Rendje Arany és Ezüst Csillaggal” kitüntetésre, a Dzsoszei Egyetem díszdoktora. Számos japáni és magyar cégben töltött vezető pozíciókat.

He is a former ambassador of Hungary to Japan. In 1999 he established his own consulting company. He was a member of the “Wisemen’s Council” and the Committee for the 140th Anniversary of Diplomatic Relations with Japan. For ten years he taught as guest professor at the Josai University. He is the chairman of the Japanese Tea Association of Hungary. He was decorated with the “Order of the Rising Sun with the Gold and Silver Star” and he is Doctor Honoris Causa of the Josai University. He holds leading positions in several companies in Japan and in Hungary.

A magyar-japán gazdasági kapcsolatok 30 éve

Japán hosszú éveken keresztül Magyarországot elsősorban a saját Oroszországgal/Szovjetunióval fenntartott kapcsolatainak szemüvegén keresztül szemlélte. Az 1989–90-es történelmi változások mély benyomást gyakoroltak a japán kormányra. Hivatalos segélyek folyósításáról döntöttek. Japán hozzájárulása az újrászületett demokrácia fejlődéséhez arányos volt a világban betöltött súlyával.

Az 1990-es években Japán maradt Magyarország fő finanszírozója. A vízummentességi megállapodás (1997) és az állategészségügyi megállapodás (1998) megkötése is segítette a gazdasági kapcsolatok fejlődését. A magántőke jól használta a javuló üzleti környezetet. A Suzuki 1990-es döntése új európai gyárának magyarországi felépítéséről (a gyártás 1992-ben kezdődött) sok más japán céget is felbátorított. Az 1990-es években Magyarország privilegizált helyzetet élvezett a közép-kelet-európai térségbe irányuló japán befektetésekben.

A Toyota 2000-es döntése gyárának Csehországban történő felépítéséről drámai változással járt: Csehországban (majd Lengyelországban is) a japán cégek befektetései elérték, majd meghaladták a magyar szintet. Ezzel együtt számos japán cég Magyarországot választotta 2000 után is.

Mivel a japán befektetések 90%-a az autóiparba irányult, s ezt a 2008–9-es gazdasági válság erősen sújtotta, a befektetések egy időre teljesen leálltak. A feldolgozó ipart segítő intézkedések, beleértve az adócsökkentéseket, a forint gyengülése, a bérek egy ideig folytatódó stagnálása 2010 után ismét megnövelték a japán befektetők érdeklődését. Magyarország megőrizte pozícióját, mint az egyik fontos befektetési célpont Európában.

Figyelemre méltó, hogy az utóbbi években (elsősorban az IT területén működő) magyar cégek leányvállalatokat létesítettek Japánban.

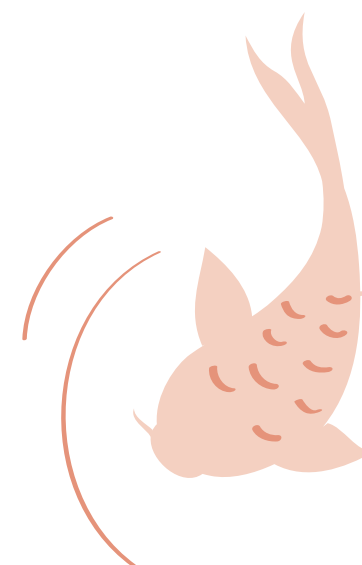
Vizsgáljuk meg a gazdasági kapcsolatok egy másik fő elemét, a kereskedelmet is. A külkereskedelm liberalizációja, a feldolgozóipar gyors privatizációja, a növekvő japán beruházások az 1990-es évek elejétől megváltoztatták a kereskedelem szerkezetét. Jelentősen megnövekedett a magyar kereskedelmi deficit. Azonban hamarosan a Japánból származó import elkezdett hozzájárulni a 3. országokba, elsősorban az EU-ba irányuló export növekedéséhez, így a kereskedelmi deficit negatív hatása – ha volt egyáltalán – minimálisnak mondható. Ugyanakkor a multinacionális cégek magyarországi gyárai elkezdtek hozzájárulni a Japánba irányuló exporthoz. Fokozatosan a magyar tulajdonú – elsősorban élelmiszeripari cégek – is elkezdtek figyelmet fordítani a japán piacra. Hosszú időn át a magyar-japán külkereskedelem összege nagyobb volt, mint az összes többi közép-kelet-európai ország Japánnal folytatott kereskedelmének kumulált összege. Ez a privilegiált pozíció fokozatosan megszűnt, de mindmáig Magyarország Japán első számú kereskedelmi partnere a régióban. A jövőre tekintve az autóiparon kívüli területekre, a K+F-be, az IT iparba történő japán befektetések növekedésére számíunk. Az élelmiszeripar is érdekes lehet. Arra számítok, hogy a magyar IT cégek áttörést érnek el a japán piacon, s az élelmiszer-export is tovább nő. Az EU-Japán szabadkereskedelmi megállapodás hatályba lépése is hozzájárul a kereskedelmi kapcsolatok erősödéséhez.

30 years of economic relations between Hungary and Japan

For many years Japan has considered Hungary mainly in the context of their relations with Russia/Soviet Union. The historical changes of 1989–1990 impressed the Japanese government. The Japanese side decided to offer ODA to Hungary. Japan's contribution to the development of the re-emerged democracy was commensurable to its international status. Japan continued to be the leading lender to Hungary throughout the 1990s. The further development of economic relations was facilitated by the waiver of visa requirements (1997) and the signing of the animal health agreement opening the door to the exports of meat from Hungary (1998). The private sector made good use of the improving business environment. The decision of Suzuki Motors to build its new European assembly plant in Hungary in 1990 (production start in 1992) made a great impact: it encouraged (directly and indirectly) other Japanese companies to follow suite.

During the 1990s Hungary enjoyed the privileged attention of Japanese investors within the Central-Eastern European region. The decision of Toyota in around 2000 to establish its plant in Kolin, Czech Republic resulted in a dramatic change: in the Czech Republic (and also in Poland) the number of Japanese investments equalled and later surpassed the number of Japanese investments in Hungary. Still, several major Japanese companies have chosen Hungary after 2000. As over 90% of the Japanese FDI were directed to the automotive sector, the financial crisis of 2008–2009 had a strong effect and the new investments practically stopped for some while. The improving conditions for the manufacturing industries, including the tax cuts, as well as the depreciation of the Hungarian currency, the stagnation of the wages for some while increased the interest in Hungary again in the early 2010s. Hungary succeeded to maintain its position as one of the major target destinations in Europe. We should also note that some Hungarian companies (typically IT related SMEs) have embarked on establishing their companies in Japan. Now let us turn to another important aspect of economic relations: trade. The liberalisation of the foreign trade, the speedy privatization of the major manufacturing companies, the increase of Japanese FDI resulted in changes in the trade structure from the early 1990s. These resulted in the drastic increase of trade deficit with Japan.

However, soon the increase of imports from Japan started to contribute to the increase of exports to third countries, primarily to the EU markets thus the negative economic impact of the imbalance – if any – was very limited. On the other hand, the new industrial investments by European manufacturing companies started to contribute to the Hungarian exports to Japan. Gradually the Hungarian owned companies, especially those in the food industry, started to show interest in the Japanese market. Hungary's foreign trade with Japan was larger than that of the rest of the total Central-Eastern European region. Though this privileged position was gradually lost, still Hungary is the No1 trading partner for Japan in our region. We expect an increase of non-automotive investments and the gradual growth of R&D and IT related investments. Food industry could be another target. I expect a small breakthrough for Hungarian IT companies in Japan and continued increase of food exports. The entering into force of the free trade agreement between Japan and the EU also will contribute to the increase of trade between the two sides.

Morita Tsuneo

*a Hoszei Egyetem
professzora,
szaktanácsadó*

1975-től 1991-ig a Hoszei Egyetem Társadalomtudományi karán előbb egyetemi adjunktus, majd docens, végül egyetemi tanár. Eközben Budapesten, a Japán Nagykövetségen gazdasági szaktanácsadó 1988-tól 1990-ig. Az egyetemi karrier feladását követően a Nomura Kutató Intézet szaktanácsadója 1991-től 2001-ig. 2001-től 2017-ig a Tateyama R&D Europe Kft. ügyvezető igazgatója, 2017-től pedig tanácsadója. Emellett a *The Danube Quarterly* főszerkesztője. Több magyar könyv lefordítása mellett 2014-ben saját magyar nyelvű könyveként jelent meg a *Változás és örökség. A kincstári gazdaság csapdájában*, melyben belülről, több éve itt élőként vizsgálja hazánk helyzetét.

From 1975 to 1991 he taught theory of national income at Hosei University. Meanwhile he served as economic adviser at the Japanese Embassy in Budapest for two years from 1988. After resigning Hosei University he joined Nomura Research Institute as an adviser at Nomura Investment Bank in Budapest from 1991 to 2001. From 2001 to 2017 he was managing director at Tateyama R&D Europe Kft. and from 2017 adviser to the company. Several Hungarian books on economy were translated into Japanese by him, and his own book in Hungarian *Változás és örökség. A kincstári gazdaság csapdájában* (*Change and Legacy - Trap of Treasury Economy*) appeared in 2014.

Milyen a magyar gazdaság? – Kincstári-kölcsönvett gazdaság és a vendégmunka jelensége

Kornai János az 1980-as évek elején megjelent könyvében úgy fogalmazott, hogy a szocialista gazdaság tulajdonképpen egy „hiánygazdaság”. Az előző, szocialista rendszerben – a kezdetektől egészen a rendszer végéig – valamennyi áruféleségből krónikus hiány mutatkozott. A legfontosabb tényező, amely ezt a hiányt okozta, az a piacszabályozás hiánya, azaz a magán gazdasági tevékenység tiltása, amely az árutermelésben és értékesítésben fennálló piaci verseny hiányaként jelentkezett. Az előző rendszerben a politikai vezetők azt gondolták, hogy a nemzetgazdaság politikai célok szerint manipulálható. Ez pedig az úgynevezett tervgazdaságban végzetes tévedésnek és arroganciának bizonyult a részük-ről. Akkoriban a gazdaságtervezés tulajdonképpen egy politikai szándék érvényesítését jelentette az észszerű gazdaságtervezési módszereket teljesen hiányoló történelmi körülmények között. A szocialista tervgazdaság valójában a háborús időkben megszokott gyakorlathoz hasonlóan egy torzult árueosztási rendszerként működött. A tapasztalataink azt mutatják, hogy egy olyan nemzetgazdaság, amely nem a piacgazdaság szabályaira épül, a modern kori társadalomban hosszú távon nem működőképes.

A piaci szabályozás a gazdaság szereplőinek egyenlőségét tételezi fel, amely az „adok-kapok (give and take)” társadalmi normatíva érvényesülését teszi lehetővé a társadalmi és erkölcsi elveken alapulva. Ezzel szemben, az előző rendszert jellemző szabályozási, illetve elosztási rendszer azt feltételezi, hogy a gazdasági rendszer szereplői között egy „adok, de engedelmeskedj (give, but obey)” típusú társadalmi és erkölcsi magatartás érvényesül.

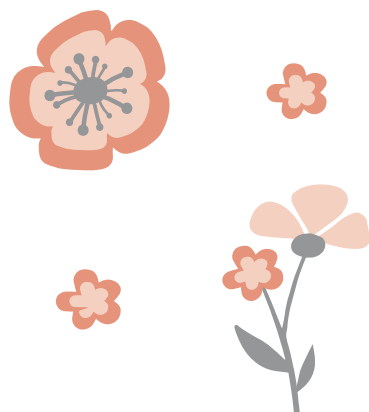
Ilyen elemzés szempontjából a rendszerváltás legfőbb gazdasági célja a nemzetgazdaságban működő piaci szabályozás helyreállítása kell, hogy legyen. Magyarország azonban mindez idáig sikertelenül kísérelte meg egy hatékony piacgazdaság megteremtését, elsősorban a nemzeti jövedelem nagyfokú központi centralizációja miatt. Ennek következményeként nem alakulhatott ki egy erős lábakon álló privát szektor, ami végső soron nagyon megnehezíti a kelet-európai béreknek a nyugati bérszínvonalhoz való felzárkóztatását.

A piacgazdaság gyenge mértékű fejlődése nem tette lehetővé a bérek emelkedését, így nemcsak a kiemelkedő tehetségű emberek, de például az építőiparban, illetve a szolgáltatóiparban dolgozó egyéni vállalkozók is tömeges méretekben hagyják el Magyarországot, abban a reményben, hogy Nyugaton magasabb jövedelemért kapnak munkát. Habár ez a jelenség manapság egész Közép- és Kelet-Európában általánosan megfigyelhető. A rendszerváltás óta már csaknem 20 millió ember hagyta el ezeket az országokat, krónikus munkaerőhiányt okozva ezzel az érintett nemzetgazdaságok különböző ágazataiban. Az ennek nyomán a különböző szolgáltatásokban mutatkozó hiányállapotok igencsak megnehezítik az emberek napi életét. Azt kell, hogy mondjam, ez egy új típusú hiányjelenséggé vált a régióban a rendszerváltás után.

Az elosztási rendszer alapján működő nemzetgazdaságban az emberek a profitot nem a piacon termelik ki, hanem közbeszerzések és állami megrendelések megszerzése útján. Ennek következményeképpen, a mai magyar gazdaságot nem nevezhetjük sem érett piacgazdaságnak, sem valódi kapitalista gazdaságnak, hanem csak „kincstári” gazdaságnak, amelyben az emberek a profitot az állami szektorban, és nem a piacgazdaságban keresik.

Annak a ténynek az ellenére, hogy Magyarországon sok multinacionális vállalat működik, amelyek versenyben vannak egymással a világpiacon, ezek a multinacionális vállalatok nem járulnak hozzá a magyar gazdaság fejlődéséhez, hanem csak bér munkát végeztetnek a magyar dolgozóikkal, mert ezek a cégek kizárólag az exportot célozzák meg.

Ily módon, a magyar gazdaság két szférára bomlott fel: az egyik a hazai gazdaság azon része, amelyet „kincstári” gazdaságként jellemezhetünk, a másik pedig az, amelyben a teljes mértékben exportorientált multinacionális vállalatok bér munkával látják el a magyar munkaerőt. Ha a magyar gazdaság további fejlődésének szempontjait vesszük figyelembe, ez a két-szférás gazdaság nem nevezhető szerencsés konstrukciónak.

How can we describe Hungarian economy?

Treasury-Borrowing Economy and Guest Worker Phenomena

Kornai Janos described socialist economy as the shortage economy in his book published in the early 1980's. There had been chronic shortage of every commodity in the previous socialist system from the beginning to the end of the system. The most important factor which caused shortage was the non-existence of market coordination, i.e. prohibition of private economic activity and exclusion of competition in the commodity production and sale. Political leaders of the previous system thought that national economy could be manipulated by political intention, which was a fatal mistake and arrogance on their side in the so-called planned economy. Economic planning at the time means political initiative in the midst of absence of reasonable planning methods. Socialist planned economy in fact had been degenerated into rationing of commodities like war-time practice. According to our experiences, national economy which is not based on market coordination is not feasible in the modern history of human society.

Market coordination preconditions equality among economic actors, which makes possible the social and ethical principle based on “give and take” social normative. On the other hand, rationing coordination or allocation system which characterizes the previous system preconditions the “give, but obey” principle of social and ethical behaviour of actors involved in the system.

Thus, the main economic objective of the system transformation in Central-Eastern European countries should be the restoration of market coordination in the national economy. However, so far, Hungary has failed to establish effective market economy, mainly because of the high rate of central redistribution of national income, which has

resulted in weak bringing up of private sector, and therefore in weak convergence of income between East and West.

The weak development of market economy has not succeeded in lifting income of people, therefore not only many talented people, but even ordinary individuals or small business persons of repair industries are leaving Hungary for seeking high salary in the West, although this is a very common phenomenon in Central-Eastern European countries. Already more than 20 million people have left these countries, and there has been chronic shortage of labor forces in many branches of the national economy, which has been causing shortage of various services in daily lives of people. I have to say that this is a new type of phenomenon of shortage after the system transformation.

In the allocative system of national economy people are seeking profit not in the market, but in acquiring public tenders and government aids. Thus, present Hungarian economy cannot be called either full-fledged market economy or capitalist economy, but just as treasury economy, where people are seeking for profit from the public sector, and not from the markets.

One can say that there are many multi-national companies in Hungary who are competing in the world market. However, multi-national companies are not contributing to the development of Hungarian market economy, but just to supply wage labor for Hungarian workers.

Thus, Hungarian economy has been divided into two spheres: the one is domestic economy characterized by treasury economy, and the other is fully export-oriented multinational companies who provide wage labor. The two spheres' economy is not a fortunate construction for Hungarian economy for its further economic development.

Waseda Mika

*az Oszakai Egyetem
Magyar tanszékének
professzora*

Több mint 30 éve foglalkozik a magyar nyelvvel és kultúrával. Nyelvészeti témája az igekötők használata és jelentése (Mi a különbség a „Megjött a tavasz” és „Eljött a tavasz” között? Hungarológiai Évkönyv 18-1. 94-99. 2017). A kortárs magyar irodalom fordításával is foglalkozik. Jelentősebb fordításai: Nádas Péter: Egy családrege vége; Esterházy Péter: Hahn-Hahn grófnő pillantása – lefelé a Dunán; Krasznahorkai László: Északról hegy, Délről tó, Nyugatról utak, Keletről folyó.

She is a professor of Osaka University. She specializes in Hungarian linguistics, focussing especially on semantics of Hungarian verbal prefixes. A recent article: Mi a különbség a „Megjött a tavasz” és „Eljött a tavasz” között? Hungarológiai Évkönyv 18-1. 94-99. 2017. Major translations: Nádas Péter, Egy családrege vége, Kyoto: Shoraisha; 2016; Esterházy Péter, Hahn-Hahn grófnő pillantása – lefelé a Dunán, Kyoto: Shoraisha 2008; Krasznahorkai László, Északról hegy, Délről tó, Nyugatról utak, Keletről folyó, Kyoto: Shoraisha 2006.

Két nyelv között – Mai magyar irodalom japánul

A magyar szépirodalom japánra való fordítása során számos nehézséggel szembesültem, különösen a kultúra-specifikus kifejezések esetében. Az ilyen kifejezések fordításakor felmerülő kérdéseket két konkrét szöveg példáin mutatom be. Az egyik Esterházy Péter egyik írása, amit nehéz megérteni a magyar történelem ismerete nélkül. A másik Krasznahorkai László regénye, ami Japánban játszódik, és éppen ezért másfajta nehézség merül fel.

A kultúra-specifikus kifejezések – vagy más szóval kulturális reáliák – azok a fogalmak, amelyek egy adott közösségen belül speciális jelentéssel bírnak, más kultúrák számára viszont ismeretlenek vagy nem ugyanúgy értik őket. Egyszerű példák a forrásnyelvi kultúrára sajátosan jellemző jeltárgyak, mint például az ételek és italok. Tágabb értelemben idetartozik minden olyan kifejezés, aminek az értelmezéséhez nyelven kívüli információ szükséges, például történelmi események és népszokások ismerete.

A magyar kultúra-specifikus kifejezések gyakran semmit sem jelentenek a japán olvasók számára. A tapasztalataim alapján bemutatom, hogy milyen módszerrel oldható meg ez a probléma, de ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy egyáltalán megoldható-e, egyáltalán fordítható-e a magyar irodalom. A magyar nyelvvel találkozásom óta folyamatosan elveszve a két nyelv között, most is keresem a kiutat ebből a labirintusból.

Between two languages—Modern Hungarian literature in Japanese

Many obstacles confronted me when I was translating modern Hungarian literature into Japanese. Especially culture-bound expressions cause many difficulties. I will show what kinds of problems I had to solve during the translation of two specific works. One is an essay written by Esterházy Péter and the other is a novel written by Krasznahorkai László. Krasznahorkai's story is set in Kyoto, and it was precisely this fact what caused various quite unexpected difficulties.

Culture-specific expressions, in other words cultural realia, are those concepts that have special meanings in one cultural community, but are unknown in other cultural communities or they have different meanings. Simple examples are cultural items like national dishes or drinks. In a broader sense, every such expression that is difficult to understand without extralinguistic knowledge is culture-specific, such as historical events or national customs.

Hungarian culture-specific expressions often do not mean anything for Japanese readers. I will show how we could solve these problems, what kinds of translation strategies are possible. At the same time, however, I am always faced with the question; whether this problem could be solved at all, whether Hungarian literature is translatable into Japanese or not. I have always felt to be lost between the two languages ever since I first encountered Hungarian literary texts to be translated, and I am still looking for a way out of this labyrinth.

Egy magyar lelkű japán, Hani Kjóko

Hani Kjóko, aki a múlt század 60-as, 70-es éveiben Magyarországon élt és japán nyelvet tanított az ELTE-n, nagyon szerette a magyarokat. Bartók és Kodály zenéje miatt jött ide, de a magyar irodalom, a neves magyar óvodapedagógia rabja lett. A híres értelmiségi családból származó Hani szenszei az akkori nemzedék japanológusait nevelte ki. Igazi világpolgárnak láttam. Fürge észjárása fürge mozgással párosult. Minden érdekelte, ami Magyarországgal kapcsolatos. Emellett a japán irodalom remekeit is átültette magyar nyelvre, ugyanakkor a magyar irodalom legjobb darabjait lefordította japánra. Sőt Japánban megalapította a Kodály Intézetet, amely mind a mai napig a Kodály módszert népszerűsíti.

Hani szenszei 2015-ben bekövetkezett halála után a japán és a magyar munkatársak és tanítványok – emléket állítva gazdag egyéniségének – megjelentették legkiválóbb fordításait és kortársai visszaemlékezéseit. A mostani előadással rá emlékezünk, Hani Kjókóra, a magyar lelkű japánra.

Hani Kyoko, a Japanese woman with a Hungarian spirit

Hani Kyoko, who lived in Hungary in the 1960s, 70s, and taught Japanese at ELTE University, Budapest, loved the Hungarian people very much. She came here because of Bartók's and Kodály's music, but she became a fan of Hungarian Literature and the famous Hungarian kindergarten pedagogy. Hani sensei came from a famous intellectual family. She brought up Japanologists of that generation.

I saw her as a real world citizen. She was quick in mind and foot. She was interested in everything related to Hungary. She translated the masterpieces of Japanese literature into Hungarian, and the most beautiful pieces of Hungarian literature into Japanese. In fact, she founded the Kodály Institute in Japan, which ever since continues to promote the Kodály method.

After Hani sensei's death in 2015, Japanese and Hungarian colleagues and followers, commemorating her rich heritage, published her most outstanding translations and recollections of her contemporaries. With the present lecture we remember Hani Kyoko, the Hungarian-minded Japanese.

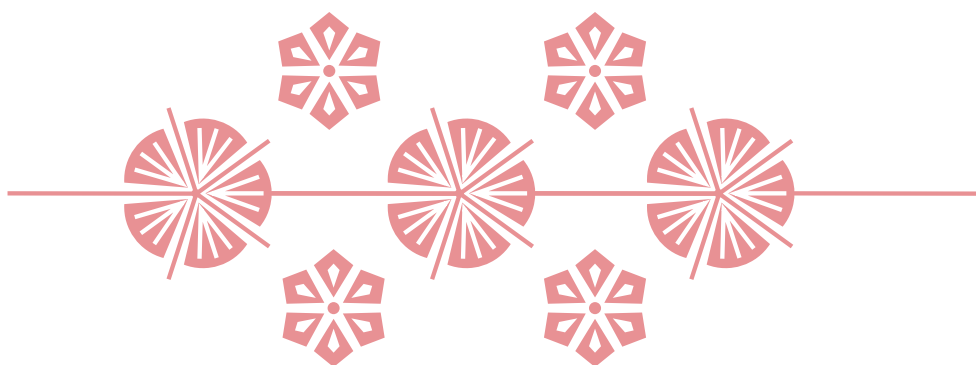
Vihar Judit

*a Magyar-Japán Baráti
Társaság elnöke*

Műfordító, irodalomtörténész, haikuköltő. A Japán Stúdiók Alapítvány és 2001 óta a Magyar-Japán Baráti Társaság elnöke. A Magyar Műfordítók Egyesületének alelnöke. 2006 óta a World Haiku Association Magyar szekció vezetője. 2000-ben megkapta az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pro Universitate nevű kitüntetését. A World Haiku Festival angol nyelvű haikuversenyén Japánban I. díjat kapott 2002-ben. 2009-ben elnyerte a „Felkelő Nap Rendje az Arany Sugarakkal és a Nyakszalaggal” elnevezésű kitüntetését. 2010-ben Pécsen megrendezte a World Haiku Festival Pécs nevű rendezvényt. A 2015-ben megjelent Japán-magyar nagyszótár kiadója és egyik szerkesztője.

She is a literary historian, a translator, a university professor and a haiku poet. She has been the President of the Association of Japanese Studies and also of the Hungary-Japan Friendship Society since 2001. She is the Vice-president of the Association of Literary Translators in Hungary. Since 2006 she has been the head of the Hungarian Section of the World Haiku Association. In 2000 she received the „Pro Universitate” order of ELTE University, Budapest. In 2002 she won the 1st prize of the World Haiku Conference, the English language haiku competition in Japan. In 2009 she was awarded the Order of the Rising Sun Gold Rays with Neck Ribbon. She organized the World Haiku Festival at Pecs in 2010. She took part in the World Haiku Festival in Tokyo, at Meiji University, in 2011. She is the publisher and one of the editors of the Japanese-Hungarian Dictionary.

Farkas Mária Ildikó

a Károli Gáspár Református Egyetem habilitált egyetemi docense

Történelem, angol és japán szakon végzett az ELTE-n, történelemtudományból szerezte meg PhD fokozatát (2002), majd habilitált (2018). A Károli Gáspár Református Egyetem BTK Keleti Nyelvek és Kultúrák Intézetének oktatója. Oktatási és kutatási területe a modern és kora újkori japán történelem, japán kultúrtörténet, modernizációs és összehasonlító esztörténet. Publikációi magyar és angol nyelven jelentek meg.

She is an Associate Professor in Japanese History and Culture at the Institute of Oriental Languages and Cultures, Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary. She holds an MA and PhD in History (ELTE University, Budapest) and an MA in Japanese Studies (ELTE University, Budapest). She specializes in modern (Asian and European) cultural and intellectual history. She has several publications on Hungarian-Japanese relations, on the “oriental consciousness” of the Hungarian national identity (“Turanism”), and on Japanese modernization in Hungarian and in English.

A kora újkori identitás diskurzusai Japánban és Közép-Kelet-Európában

Japán esetében más ázsiai népekkel (pl. India, Kína) ellentétben a nemzettudat kialakítása (illetve annak kísérlete) nem a nyugati hatalmak megjelenése után, nem a nyugati eszmevilág megismerésének hatására, hanem már azt megelőzően megkezdődött, amikor a *kokugaku* irányzata a 18. században és a 19. század elején meghatározta a japán identitást. Ez a folyamat sokkal inkább hasonlítható a közép-európai népek (elsősorban magyar, cseh, lengyel) ugyanekkor (18. század) zajló nemzeti ébredésének, nemzetépítő mozgalmainak jelenségéhez, mint a nyugat-európaihoz (ahol a nacionalizmus a modernitáshoz kötődött). A saját nyelv, kultúra, hagyományok, eredetmondák stb. felfedezésével, tanulmányozásával (vagy akár kitalálásával) a közösség új azonos-ságát teremtették meg, a kulturális, majd nemzeti identitást – még a gazdasági, politikai és társadalmi modernizáció előtt. Ennek vizsgálatával még nem foglalkozott a szakirodalom (sem japán, sem nemzetközi), holott a *kokugaku* és a közép-európai „nemzeti ébredés” számos konkrét párhuzamot mutat. A kulturális mozgalom és jelentősége, amivel a térségükben jelen lévő nagyhatalmak ellenében meghatározták saját magukat, a nemzet fogalmának kulturális meghatározottságát mutatja, és kora újkori előzményekre utal. A párhuzamokat konkrét szövegekkel, a diskurzus hasonló motívumaival lehet szemléltetni a japán és a közép-európai szövegek összehasonlításában.

A Pattern of Defining Identity in Japan and in Central-Eastern Europe

Kokugaku of the Edo period can be seen as a key factor of defining cultural (and national) identity in the 18th and early 19th century based on Japanese cultural heritage. Meiji scholars used *kokugaku* concepts of Japan to construct a modern nationalism that made good use of premodern and cultural conceptualizations of community. The role of pre-modern cultural identity in forming modern Japanese (national) identity – following mainly Miroslav Hroch’s comparative and interdisciplinary theory of national development – can be examined compared to the “national awakening” movements of the peoples of Central-Eastern Europe. The comparative examination of the texts (discourses) can show that similar motives of argumentation (narratives) can be identified in these movements: “language” as the primary bearer of collective identity, the role of language in culture, “culture” as the main common attribute of the community; and similar aspirations to explore, search and develop native language, “genuine” culture, “original” traditions. This comparative research offering “development patterns” for interpretation can help us understand how “cultural identity” played an important role in the formation of national identity.

Japán és Magyarország a világ kulturális térképein – a Heisei-kor kultúra-kutatásai tükrében

Az előadás a japán civilizációnak a mai világ kulturális térképén kirajzolódó helyzetét a Heisei kori kulturális pszichológiai kutatások eredményei nyomán mutatja be. Japán és nem japán kutatók – gyakran együttműködésben folytatott – összehasonlító vizsgálatainak idevágó főbb megállapításait kultúrák közötti, kultúrákon belüli, személyközi, személyiség-szintű és személyiségen belüli összefüggésekben tekinti át, lehetőség szerint kitérve a magyar-japán viszonylatra.

Japan and Hungary on the Global Maps of Culture – as reflected in Heisei-era research on cultures

The given contribution outlines the status and location of Japanese civilization on global maps of contemporary cultures as it is reflected by findings of cultural psychology research done in the Heisei-era both by Japanese and non-Japanese researchers. Relevant research results are surveyed and summarized in intercultural, intracultural, interpersonal, personal, and intrapersonal contexts, possibly including the Hungarian-Japanese dimension.

Gergely Attila

*a Károli Gáspár
Református Egyetem
adjunktusa*

Jelenleg a Károli Gáspár Református Egyetem Keleti Nyelvek és Kultúrák Intézetében a Japanológia Tanszék adjunktusa. Korábban a Magyar Tudományos Akadémia Szociológiai Intézetének, majd a Magyar Külügyi Intézetnek a munkatársaként dolgozott. Japánban egyebek között a Tokiói Egyetemen folytatott kutatásokat és a Waszeda Egyetem vendégoktatója volt.

Attila Gergely currently is senior lecturer at the Institute of Oriental Languages and Cultures, Department of Japanology, Károli Gáspár University of the Reformed Church, Hungary. His earlier affiliations include employment with the Institute of Sociology of the Hungarian Academy of Sciences and with the Hungarian Institute of Foreign Affairs. In Japan he did research at the Department of Sociology of the University of Tokyo and was invited lecturer to Waseda University.

Eschbach-Szabó Viktória

*a Tübingeni Egyetem
professzora*

Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen végzett német és kínai szakon 1981-ben. Tanulmányait Bochumban folytatta, ahol japán nyelvészetből doktorált, majd Siebold kutatóként dolgozott. 1992 óta a tübingeni Japán szakon professzor. 1993-ban a Japán nyelv és kultúra Tübingen-Dôshisha centrumának egyik alapítója lett. 2005–2008 között az EAJS elnöke. 2019 őszől a Tokyo College-ben dolgozik a Tokiói Egyetemen.

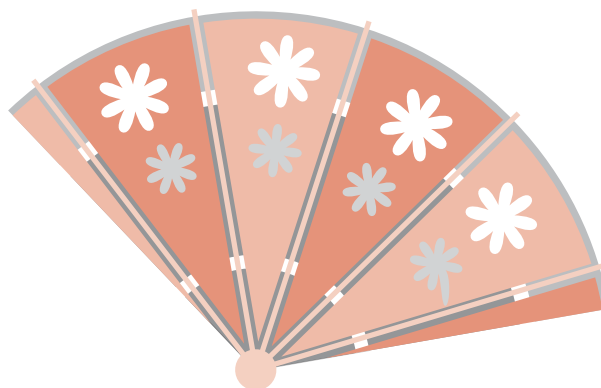
She studied at ELTE University, Budapest (MA 1981) in German and Chinese studies. She gained her PhD in Japanese Studies at Bochum University and became in 1992 professor at Tübingen University. She is a codirector of Tübingen University Center for Japanese Language and Culture at Dôshisha University. From 2005–2008 she was President of the EAJS and in 2019 she was invited by Tokyo College, Tokyo University to work as a Project professor.

A magyar rokonsági elnevezések rendszerének változása Kambe Takenori (1940–2007) kutatásának tükrében

Kambe Takenori (1940–2007), a Tokiói Egyetem és a Szeikei Egyetem professzora a magyar rokonsági nevek kutatására jött 1974-ben Szépe György (1931–2012) meghívására Magyarországra. Nagyon alaposan kutatta a rokonsági nevek használatát a vidéki beszélt nyelvben. Magyar nyelvű disszertációjának (Eötvös Loránd Tudományegyetem 1979) eredményeit angol nyelven is publikálta. Előadásomban azzal szeretnék foglalkozni, hogy mit látott meg japán szemmel a magyar társadalom változásairól és egyben hogyan módosította az etnológiai kutatásokat nyelvészeti módszerekkel. Gondolatai a megnevezések és a megszólítások rendszerének különbségeit tisztázzák.

On the method of analyzing the usage of Hungarian kinship terms of Kambe Takenori (1940–2007, Tokyo)

The purpose of this paper is to present the Japanese pioneer for Hungarian Studies Kambe Takenori (1940–2007, Tokyo University, Seikei University) who came to Hungary thanks to the invitation of the linguist György Szépe (1931–2012) started to analyse the changes used of various usages of kinship terms in everyday speech in rural areas. This lecture is intended to show the results of an analysis on Hungarian kinship terms carried out by Kambe Takenori, who was interested in the relationship between kinship terms and social relations in changing Hungary. Until recent years, it was taken for granted that kinship terms consist of two parts, terms of reference and terms of address. Relying on some works of a recent trend on this problem and carrying out his own field research Kambe, the present author has come to the conviction that the truth is not so simple and the research method should be modified by modern linguistics. We will first of all be concerned with the theoretical background of this conviction, which will automatically lead us in a way to new results of analysing kinship terms.

A japán biztosok tevékenysége a trianoni határmegállapítás során

2020-ban a trianoni békeszerződés aláírásának századik évfordulójára készülve többféle megemlékezést terveznek országszerte. A történettudományi kutatásokon belül elindult egy külön diplomáciatörténeti projekt is, amely a korábban még fel nem tárt kordokumentumok bemutatását tűzte ki céljául. Az I. világháborút lezáró békerendszer kialakításában a győztes hatalmak egyikeként szerepet játszott Japán is. Nekünk ez volt az első alkalom, amikor részt vehettünk egy ilyen nagy nemzetközi békekonferencián. Történész kollégámmal, Wintermantel Péterrel jelenleg egy közös kutatást folytatunk a témához kapcsolódó – főként a tokiói Japán Külügyi Levéltárban található – diplomáciai források feltárására és bemutatására. Ezekből egy külön dokumentumkötetet is szeretnénk összeállítani és kiadni. A mostani alkalommal ennek a munkának egy részét próbálom meg bemutatni, egy-egy rövid idézettel megvilágítva a történések hátterét.

A trianoni békeszerződés hatására Magyarország elveszítette a területének kétharmadát és lakosságának közel a felét. A magyar történelem egyik legnagyobb tragédiája ez, melynek súlyos következményei máig éreztetik hatásukat. A szerződés aláírásakor a lényegi részekről természetesen már megszületett a döntés, de az új határvonal pontos helyszíni megvonásának feladata még hátra volt. Ennek a munkának az elvégzése az ún. határmegállapító bizottságokra hárult, melyekbe az érintett országok mellett a négy győztes nagyhatalom, Anglia, Franciaország és Olaszország mellett Japán delegált biztosokat. A határmegállapító bizottságok 1921–1924 között végezték munkájukat, és működésük során a helyszíni bejárásokat követően, a vitás ügyeket tárgyaló üléseiken hozták meg döntésüket.

A határmegállapító bizottságok munkájában aktívan részt vettek a japán biztosok is, akiknek jelentései és visszaemlékezései fennmaradtak a levéltári iratok között. Az ő jelentéseik szövegeit olvasva szembetűnő, hogy ezek a semleges szerepet betölteni hivatott japán

biztosok általában a magyar érdekek mellett érveltek és a magyarok mellett is szavaztak. Gyakran megdöbbenésüknek adtak hangot amiatt, hogy mennyire embertelen következményekkel jár és milyen természetellenes helyen húzódik majd az új határvonal.

Mostani előadásomban néhány jellegzetes részlet bemutatásával szeretném illusztrálni, hogy mi volt a korabeli japán katonai diplomaták véleménye a békeszerződésről, és milyen képük volt a magyarokról.

Japanese participation in the Border Adjustment Committee of the Treaty of Trianon

Multiple commemorations are under preparation to remember the Treaty of Trianon's 100th anniversary. Among the different centenary history projects a diplomatic history research program has been launched to introduce previously unpublished documents and archive sources concerning the case of Hungary at the Paris Peace Conference. Japan has participated at the Paris Peace Conference as one of the victorious Allied Powers. This was the first time Japan could join in to an act of international peace-building. Together with my fellow colleague Péter Wintermantel we conduct a joint research to identify and present the related archive sources that are mainly preserved in the The Diplomatic Archives of the Ministry of Foreign Affairs of Japan. We also plan to publish a volume presenting the relevant Japanese records in Hungarian translation. Here I intend to highlight some preliminary findings of this work and illustrate the background of events with short excerpts from diplomatic reports.

The Treaty of Trianon cost Hungary an unprecedented two-third of her territory, and half of her total population or one third of her ethnic-Hungarian population. Serious consequences and effects of the biggest tragedy of Hungarian history are still seen today. Though the major decisions have been already taken with the signing of the peace treaty, Allied Border Adjustment Committees were tasked with the precise

Umemura Yuko

az ELTE Japán tanszék
tanszékvezetője

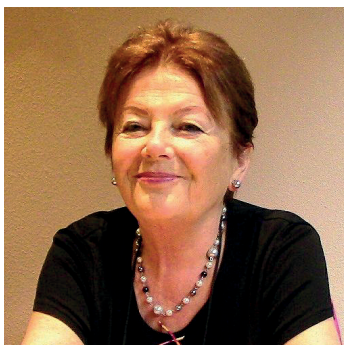

Tanszékvezető, történész, egyetemi docens, 2015-ben habilitált. Kutatási területe: japán–magyar kapcsolatok története.

Associate Professor and Head of the Japanese Department at ELTE University, Budapest. She is a historian and got her Habilitation degree in 2015. Her research area is the history of Japanese-Hungarian relations.

demarcation of the new border line. Here the delegates of the concerned neighbouring countries were joined by commissioners of the Four Allied Powers: the British Empire, France, Italy and Japan. The border committees have conducted their work by voting on the findings of their frequent field visits and after committee meetings full of debates, between 1921 and 1923.

The Japanese commissioners played an active role in the border committees. Their official correspondence and summary reports are well preserved in the diplomatic archives. While reading their personal accounts it becomes clear how these officers who were assigned to play a neutral role were arguing in many cases for the interest of Hungary and voted in favour of Hungarians. They have recorded in their accounts their shock and disturbance over the ruthless consequences of the abnormal nature of the new borderline. In my lecture I would like to highlight by some characteristic quotes how those Japanese officers looked at the Treaty of Trianon and what was their perception about Hungarians.

Hidasi Judit

*a Budapesti Gazdasági
Egyetem professor
emeritája*

Alkalmazott nyelvész és kommunikáció professzor, japanológus, a távol-keleti tanulmányok és menedzsment kutatója és oktatója. 2001–2006 között a Kanda Idegen Nyelvek Egyetemén oktatott Japánban interkulturális kommunikációt és japán oktatásmetodikát. Nagyszámú könyv, tananyag és tanulmány szerzője magyar és idegen nyelveken az alkalmazott nyelvészet, interkulturális menedzsment és nemzetközi kommunikáció és japanológia témakörében. 2005-ben „a Felkelő Nap Rendje az Arany Sugarakkal és a Nyakszalaggal” japán állami kitüntetésben részesült.

Professor Emerita at Budapest Business School University of Applied Sciences. Her academic background is applied linguistics and communication, japanology. She is a lecturer and researcher of East Asian studies and management. From 2001 to 2006 she was visiting professor at Kanda University of Foreign Studies teaching intercultural communication and guest lecturer at Shirayuri University teaching methodology of Japanese as a foreign language. She has a broad publication record of books and textbooks in Hungarian and other foreign languages on topics of applied linguistics, intercultural management, international communication and Japanese studies. In 2005 she was decorated for her contribution in Japanology and Japanese-Hungarian relations by the „Order of the Rising Sun, Gold Rays with Neck Ribbon”

Változások és trendek a japán társadalomban egy emberöltő alatt

A magyar nyelvben az „emberöltő” egy generációnyi időtartamot, azaz 20-30 évet jelent. Áttekintésünkben azért fókuszálunk erre az intervallumra, mert a 20. század utolsó évtizedétől datálható gazdasági recesszióval szinte párhuzamosan – és jó okkal gyaníthatóan nem is egymástól függetlenül – indultak meg Japánban olyan jelentős társadalmi változások és átalakulások, amelyeket akár paradigmaváltásként is aposztrofálhatunk. A mai Japán nem az a Japán, mint amit az útikönyvek oldalairól és utazási irodák hirdetéseiből egy-két évtizede ismertünk meg. A japán társadalomban jelenleg is zajló átalakulások egy sokkal kevésbé homogén, egy sokkal lazábban fegyelmezett, egy sokkal gyengébben szabálykövető modell felé terelik a közgondolkodást, a társadalmi viselkedést és a társadalmi megítélést. Megváltoztak az oktatással szembeni elvárások, átalakulóban vannak a társadalmi nemi szerepek, átrendeződtek a párkapcsolati szokások, változnak a munkához és a munkahelyekhez kapcsolódó elvárások és gyakorlatok. A változások volumene és mélysége olyan fokú, amelyek kialakulásához más országok esetében akár évszázadoknak is el kellett telnie. Érthető, ha a társadalom különféle nemzedékei – öregek és fiatalok – másként élik meg és dolgozzák föl ezeket. Ez az eltérő hozzáállás már önmagában is generációs feszültségeket implicál, amely nemegyszer értékváltságból és identitáskrizisben csapódik le.

Az előadás ezeket a változásokat sorakoztatja föl, utalva a kialakulásuk okaira és eredőire, valamint bemutatja a várható következményeket – amelyek a társadalmon kívül a gazdaságra, a kultúrára és a mentális jólétre is hatással lehetnek. Úgy érzem, hogy erre nagy szükség van, mert mint ismeretes, Magyarországon sokan szeretik Japánt, sokan éreznek valamiféle rokonságot a japán emberekkel és sokan csodálói a hagyományos japán kultúrának, de valójában kevesen értik igazán a japán embert és kevesen ismerik a japán társadalmat. Pedig ezek ismerete nélkül a mai Japán helyzetét, a Kelet-ázsiai régióban betöltött szerepét és a világ színpadán történő szereplését érdemben értékelni nem lehet. A hagyományosan jó magyar-japán kapcsolatok továbbfejlesztése érdekében is akkor tudunk érdemben tenni, ha egy letűnt, sztereotípiákból táplálkozó kép helyett igyekszünk a mai, modern japán társadalmat jobban megismerni.

Changes and trends in Japanese society within the time-span of one generation

The reason that in this contribution we focus on the time-span of one generation (that usually covers some 25–30 years) is that this coincides with the start of the economic recession process in the last decade of the 20th century which in its turn – most probably not by coincidence – is being accompanied by the emergence of such significant changes and transformations in society that might as well be labelled as paradigm shifts. Today's Japan is far from the image of the Japan that we have learned from guidebooks and travel agencies advertisements. The ongoing transformations in Japanese society guide public thinking, social behaviour and social judgement towards a much less homogeneous, a more loosely disciplined and a more weakly rule-obeying social model. Expectations towards education have changed, social gender roles have

undergone transformations, human relations have been rearranged, and expectations and practices with regard to work and the workplace are being re-evaluated. The volume and the depth of the changes are of such intensity that would require in the case of other countries centuries to happen. Diverse generations of the society – old and young – react and digest these in a different manner. This difference in attitude alone generates considerable tension among the generations, which ultimately boils down to value crisis and identity issues.

This contribution aims at presenting these changes, at pointing out the reasons and causes triggering them, and at highlighting the potential impacts – not only on society, but also on the economy, on culture and on the mental well-being of the people. This is necessary to do in order to give a realistic picture of the Japanese people and of present-day society to our Hungarian country-men, many of whom are much fond of Japan, have a certain sense of kinship relation to Japan, and are great admirers of the traditional Japanese culture. This knowledge serves a better understanding of present-day Japan, its position in the East-Asian region, and its role on the world-stage. For significantly contributing to the development of the traditionally well-functioning Hungarian-Japanese relations, it is important to become familiar with the achievements of the current modern Japanese society instead of relying on outdated stereotypical images.

A 20. század kollektív traumáinak feldolgozottsága napjainkban Japánban és Magyarországon

A 20. században a világ legnagyobb részéhez hasonlóan Japánban és Magyarországon is lezajlottak olyan események, amelyek egy egész nemzet kollektív identitására nézve váltak traumatikus erejű töréssé. Napjaink szociálpszichológiai kutatásai arra utalnak, hogy a múlt század történelmében a magyarok számára a Trianoni békeszerződés nyomán beindult változások, a japánok szemében pedig a második világháborúban elszenvedett atomtámadások jelentik a legsúlyosabb kollektív traumát. Az előadásban bemutatásra kerül, hogy a történelmi pálya tankönyvi és néphistóriai narratívákban megjelenő érzelmi reprezentációjának elemzése alapján milyen mértékű feldolgozottság tehető fel egyik és másik nemzet esetében a fentebb említett két 20. századi eseményt illetően.

Elaboration of 20th century collective traumata in present day Japan and Hungary

Similar to the rest of the world, during the 20th century there occurred both in Japan and Hungary historical events that have turned into traumatic fractures in the collective identity of an entire nation. Contemporary research in social psychology indicates that in the history of the last century the most devastating case of collective trauma for Hungarians was the series of changes induced by the Treaty of Trianon, whereas for Japanese it is represented by the atomic bombings of Hiroshima and Nagasaki during World War II. The present paper aims at discussing what extent of elaboration can be hypothesized in case of the two nations regarding the above-mentioned events of the 20th century, based on an analysis of the emotional representation of historical trajectory as shown in history textbooks and lay narratives of history.

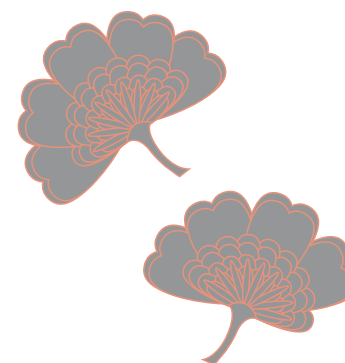
Szemerey Márton

a Károli Gáspár Református Egyetem tanársegédje

A Károli Gáspár Református Egyetemen folytatott japánológia és anglisztika szakos tanulmányait követően 2009-ben kezdi meg a doktori képzést a Pécsi Tudományegyetemen, a szociálpszichológia programon. Kutatási témája a kollektív traumatizáció hatásmechanizmusa és feldolgozásának lehetőségei, amihez számos támpontot adnak a japán társadalom által a 20. század során elszenvedett nemzeti traumákkal kapcsolatos vizsgálatai.

Following his studies in Japanology and English philology at Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary, he has been engaged in PhD studies at Pécs University specializing in social psychology. His research topic relates to the effect-mechanism and digest possibilities of collective traumatisation. Impetus to this thema are provided by his investigations on the national traumas suffered by Japanese society in the course of the 20th century

Sato Noriko

*a Budapesti Gazdasági
Egyetem docense*

A tokiói Cuda Egyetem Bölcsészettudományi Karának Nemzetközi Kapcsolatok szakán végzett MA fokozattal. Ezt követően magyar állami ösztöndíjasként folytatta tanulmányait az MTA Történettudományi Intézetében. A 1980-as évek közepe óta tanít japán nyelvet a felsőoktatásban és a felnőttképzésben. PhD disszertációját a japán-magyar üzleti tolmácsolásról írta. A DEKIRU japán nyelvkönyv egyik szerkesztője és a Japán-magyar nagyszótár kontroll szerkesztője. Jelenleg a Budapesti Gazdasági Egyetemen tanít.

Graduated from the master programme in International Relations, Faculty of Humanities, Tsuda University, Tokyo. Next she continued her studies as a Hungarian state scholarship holder at the Institute of History of the Hungarian Academy of Sciences. Since the mid-1980-s she has been engaged in teaching Japanese in higher and adult education. She wrote her PhD dissertation on Japanese-Hungarian business interpretation patterns. She is one of the editors of the DEKIRU Japanese language textbook and the editor of the Japanese-Hungarian Dictionary. She is currently associate professor at the Budapest Business School, University of Applied Sciences.

A japán kultúra fogadtatása Magyarországon az elmúlt 30 év tükrében

A japán kultúra népszerűsége többek között a japán kormány támogatásainak köszönhetően, a 90-es évektől kezdődően új lendületet vett Magyarországon. A támogatások közül is különösen jelentős a Japán Alapítvány, illetve a Japán Tengerentúli Önkéntes Szervezet magyarországi tevékenysége. Később azonban az internet elterjedése valószínűleg ennél is nagyobb mértékben hozzájárult a japán kultúra ismertségéhez és elismertségéhez. Ennek köszönhetően sok, a japán populáris kultúra iránt érdeklődő fiatal csatlakozott a japán kultúrát kedvelő szűk körű értelmiség és a sporthoz kötődők korábbi táborához. Érdekes, hogy ezzel a jelenséggel párhuzamosan nőtt a japán nyelvet tanulók száma is. A japán nyelvtanulás egyik legnagyobb motivációs tényezője a japán popkultúra elterjedése volt. A 21. század beköszöntével ez a trend még jobban megerősödött, sőt ki is szélesedett. Ma már nemcsak a japán populáris műfaj, hanem a japán kultúra más területei is nagy érdeklődésre tarthatnak számot. Ezek közül is kiemelendő a kortárs irodalom, a japán életforma, a cosplay, a gasztronómia, és továbbra sem lankad a figyelem a hagyományosabb területek iránt, mint a dzsúdó, a karate, a kendó, az aikidó, az ikebana, a teaszertartás, a bonszai vagy akár az origami, a papírhajtogatás művészete. A japán kultúra népszerűségét egyértelműen jelzi a magyar nyelvben meghonosodott számos japán jövevényszó is.

Popularity of Japanese culture in Hungary in the last 30 years

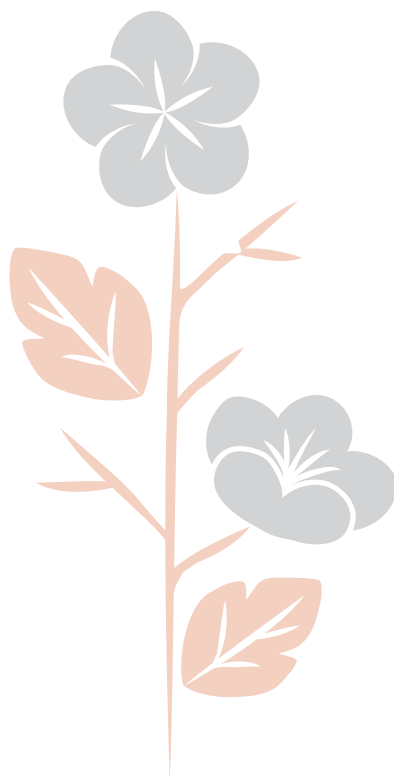
The popularity of the Japanese culture has taken on new dimensions from the 1990s. In the beginning, the support of the Japanese government gave a big boost in Hungary, such as the activities of the Japan Foundation and the Japan Overseas Cooperation Volunteers. Later, however, the spreading of the internet probably contributed much more. As a result, many young lovers of Japanese popular culture joined the former camp of the narrow circle of intellectuals and sports fans who adored Japanese culture or sports. Interestingly, the number of Japanese language learners in Hungary has increased in parallel with this phenomenon. One of the most common motivations for Japanese language learning was to know Japanese pop culture. With the advent of the 21st century, this trend has become even stronger and even wider. Nowadays Japanese popular culture is not the only attraction, but other areas of Japan's heritage is also of great interest, such as contemporary literature, Japanese everyday life, cosplay, gastronomy, and more traditional cultures like judo, karate, kendo, aikido, tea ceremony, ikebana, bonsai and origami. We can also see the popularization of Japanese culture through loan words of Japanese origin in the Hungarian language

Budapestről Jokohamáig – Metzger Watanabe Nándor életútja

Egy különleges életút gyors áttekintése. Japán nyelvtanulástól a japán nyelvtanításig. Katonáság, határmegállapító bizottság, hivatalos tolmács. Utazás a szigetországba, majd kiküldetés. A japán és magyar kultúra közvetítése írásban, rádióban. Népművészeti kiállítások rendezése. A Távol-Keletre szakadt magyarság összefogása. Versfordítás és az első magyar történelemkönyv kiadása Japánban. Riporterség, külkereskedelem, szótárkészítés és követségi munka. A Nagy magyar-japáni szótár egy negyedének kinyomtatása a bombázott Tokióban. Hogyan és hol készült el a szótár? Ez lett életének célja.

From Budapest to Yokohama – the life of Nándor Metzger Watanabe

A quick overview of his especial life. From Japanese learning to teaching Japanese. Military service, participation in the Border Adjustment Committee, official interpreter. Travel to Japan and later delegated there as a representative. Communicator of both Hungarian and Japanese culture in writing and on radio as well. Organizer of folk art exhibits. Connecting Hungarians living scattered in the Far East. Publishing of the first history book of Hungarians in Japanese. Radio reporter, merchant, dictionary writer and embassy employee. One quarter of his Hungarian-Japanese dictionary was published during the bombing of Tokyo. How did he complete it?

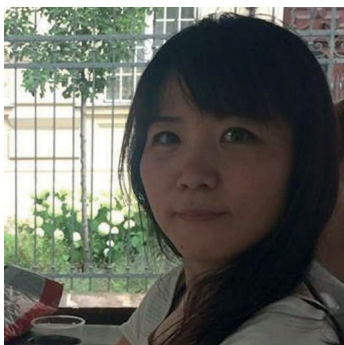
Kiss Sándor

*villamosmérnök,
villamosmérnök-
matematikus,
külkereskedő, gazdasági
diplomata*

A magyar-japán kapcsolatok építéséért a japán császár 2010-ben a Felkelő Nap Rendjével tüntette ki. A tokiói magyar nagykövetség kereskedelmi titkára (1982–87), majd kereskedelmi tanácsosa (1992–98). 2003-tól a Magyar-Japán Gazdasági Klub elnöke. A Magyar-Japán Barátsági Szumó Kupa 1986-os megalapításának egyik kezdeményezője. 25 éve kutatja a magyar-japán gazdasági kapcsolatok történetét. Ebben a témában szócikkek szerzője, és a *Japán vonzásában* című könyv írója.

He is electric engineer, engineer-mathematician, commercial diplomat. He was awarded the Order of the Rising Sun in recognition of his contributions to promote economic relations between Japan and Hungary in 2010. Commercial Secretary (1982–87) and Commercial Counsellor (1992–98) of the Hungarian Embassy in Tokyo. President of the Hungary-Japan Economic Club since 2003. Co-founder of Hungary-Japan Sumo Friendship cup in 1986. Active researcher of the history of economic relations of Hungary and Japan. His book *In Allurement of Japan* was published in 2017.

Uchikawa Kazumi

*az ELTE Japán Tanszék
oktatója*

2006 óta dolgozik az ELTE Japán Tanszékén nyelvtanítónként. Az ELTE BTK-n elvégezte a Magyar nyelv és Irodalom mesterképzését, szakdolgozatának címe: Magyarországi gyermekirodalom a 20. században – a korabeli japán gyermekirodalom tükrében. Szintén az ELTE-n a Japán Filológia Doktori Programon abszolvált, disszertációjának témája: A szakdolgozatírás támogatása és alkalmazása a japán nyelvtanításban – a felmérés területe az európai felsőoktatás alapképzése.

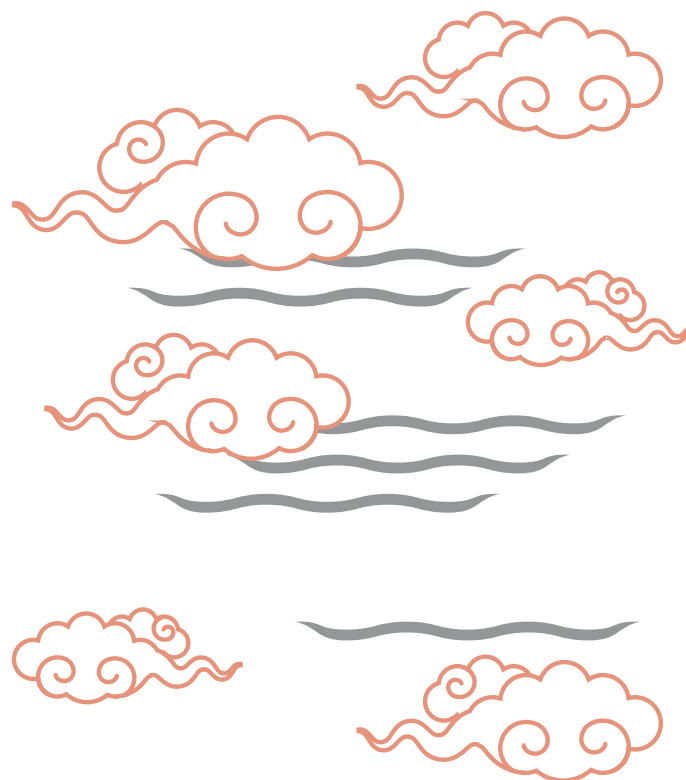
She has been a native language Instructor at the ELTE Department of Japanese Studies since 2006. Since 2006 several volumes of Hungarian children's literature have been published in Japan, translated by her. Among her translations one was awarded the prize of the Japanese Ministry of Health, Labour and Welfare, others received the recommendations of the Japan Library Association and the Japanese School Library Association. Her research field is the methodology of Japanese language teaching and Japanese and Hungarian children's literature. She pursued her PhD studies at ELTE University Japanese Philology programme. Her dissertation concerns Ways and applications of support of thesis writing in Japanese language education on bachelor level of the European Higher Education

Magyar és japán gyermekirodalom

A jelen előadásomban szeretném összehasonlítani a magyar és a japán gyermekirodalom történetét időrendi sorrendben haladva. Amikor ezt kutattam, számomra az derült ki, hogy nagyjából a 19. századig, majd az 1990-es évektől sok a közös jellemvonásuk, de egyébként a két ország alapvetően teljesen eltérően viszonyult a gyermekirodalomhoz. Ebben az előadásban az időkorlát miatt is nagyon röviden összefoglalva szeretném áttekinteni a két ország gyermekirodalom kultúrájának hosszú történelmét, koncentrálni az eltérő korszakokra..

Hungarian and Japanese Children Literature

In this presentation I would like to compare the Hungarian and Japanese history of children's books, in chronological order. When I was making research on this, I realized that there are many common points until almost the end of 19. century and after 1990s, however between these periods, the two countries basically behaved to the children's books in absolutely different ways. I will talk only the summary of my findings very briefly because of lack time, concentrating on the differences of patterns of the two countries.

A Kanszai vidék nyelvjárásainak archaizáló sajátosságai különös tekintettel a partikulahasználatra

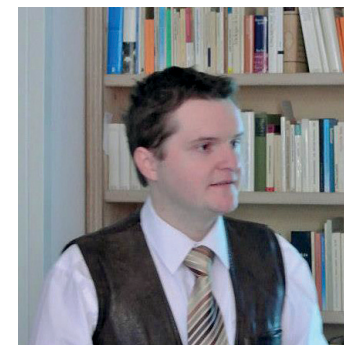
A japán nyelv egyik sajátossága a sokrétű partikulahasználat. A japán leíró nyelvtan szabályai szerint a partikula a nem ragozható segédszók közé tartozik, tehát önálló jelentéssel nem bír, csupán a körülötte álló önálló jelentéssel bíró szavak jelentését pontosítja, módosítja. A japán köznyelvben különböző partikula típusokat különíthetünk el jelentésük és a mondatban elfoglalt helyük alapján. Számos olyan partikulát találhatunk a modern japán nyelvben, mely már a régi japán nyelvben is jelen volt, de fellelhetünk olyan partikulákat is, amelyek a modern japán nyelvben már nem találhatók meg. Az előadás során megvizsgáljuk a Kanszai régió nyelvjárásainak archaizáló sajátosságait, különös tekintettel azokra a nyelvtani jelenségekre, melyek a modern japán köznyelvben már nem találhatók meg.

The language archaism features of the dialects of the Kansai region, especially the usage of particles

One of the special features of Japanese is the usage of particle. According to the rules of Japanese descriptive grammar, the particle belongs to the group of auxiliary words, so it has no independent meaning, it only clarifies and modifies the meaning of words with independent meaning around it. In Japanese, there are different types of particles based on their meaning and their position in the sentence. There are many particles in the modern Japanese language that were already present in the old Japanese language, but we can find particles that are not found in modern Japanese. During the presentation, we examine the archaisms of the Kansai dialect, especially the grammatical structures that are no longer found in modern Japanese.

Sági Attila

*a Károli Gáspár
Református Egyetem
tanársegédje*

Sági Attila 2009-ben szerzett diplomát az ELTE BTK keleti nyelvek és kultúrák alapszakán, majd 2011-ben a KRE-BTK japanológia mesterszakán. 2011-ben, a XXX. OTDK-n díjazott pályamunkát mutatott be *Az edo-kori japán nyelvkutatás története. A japán szófajok kutatása az Edo-korban* című dolgozatával. 2011–2014 az ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola hallgatója volt. 2014-től a KRE BTK Keleti Nyelvek és Kultúrák Intézetében tanít. Fő szakterülete a japán dialektológia és a leíró nyelvtan. Kutatásaiban a Kanszai nyelvtani szerkezeteinek történeti változásait vizsgálja. 2010-től a Magyar–Japán Baráti Társaság elnökségi tagja.

He earned his BA degree in the Department of Japanese Studies at ELTE University, Budapest in 2009, and MA degree in the Department of Japanology at Károli Gáspár University of the Reformed Church, Budapest in 2011. In the same year he presented an award-winning study at the Hungarian National Young Scholars Competition, entitled *The History of research of the Parts of Speech in Japanese during the Edo period*. Between 2011 and 2014 he studied Japanese philology at ELTE University Doctoral School. Since 2014 he has been teaching at the Institute of Oriental Languages and Cultures at Károli Gáspár University of the Reformed Church. His areas of research and teaching are Japanese dialectology, morphology and grammar. He is focussing on the study of the history of Kansai dialect, especially on the changes of grammatical structures. Since 2010 he has been a Board member of the Hungary–Japan Friendship Society.

Somodi Júlia

*a Károli Gáspár
Református Egyetem
adjunktusa*

A Károli Gáspár Református Egyetem Keleti Nyelvek és Kultúrák Intézete Japanológia Tanszékének oktatója. Főbb oktatott tárgyak: BA képzés: Szövegolvasás, Fordítási gyakorlatok, Általános fordítástechnika, MA képzés: Grammatikai ismeretek. PhD fokozatát 2015-ben szerezte az ELTE Nyelv-tudományi Doktori Iskolájának Fordítástudományi Programján. Disszertációjának címe: Megszólítások pragmatikája japán-magyar összevetésben: a japán appellatív megszólítások fordításának vizsgálata magyar filmszövegekben. 2013–2014 között a tokiói Bunkyo Gakuin University vendégkutatója. Kutatási területe: fordítástudomány, pragmatika, alkalmazott nyelvészet, japanológia.

Assistant Professor at Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary Institute of Oriental Languages and Cultures, Department of Japanology. Main subjects taught: Translation Practice, Reading Practice, Japanese Grammar. The title of her doctoral thesis defended in 2015 is: Pragmatics of Address Terms in Japanese–Hungarian Translations. The Investigation of Japanese Appellative Forms of Address in Hungarian Film Dialogue Texts. Main speciality fields: Translation Studies, Pragmatics, Applied Linguistics, Japanology. 2013–2014 she was visiting researcher at Bunkyo Gakuin University, Tokyo.

Karakternyelv és fordítás

Murakami regényeit olvasva felfigyelhetünk hőseinek sajátos beszédstílusára. Nem dialektusról, rétegnyelvről van szó, hanem egyedi jellemzőkről. A szépirodalmi művek, filmek, mangák szereplőinek nyelve olykor eltér a standard nyelvváltozattól. Szóhasználatuk kifejezheti származásukat, egy bizonyos társadalmi osztályhoz való tartozásukat, de utalhat akár a szereplő nemére, életkorára, egyedi jellemzőire is. A forrásnyelvi olvasó ezáltal pontos képet alkothat a szereplőről. Jellembrázoló funkciójuk okán a célnyelvben is fontos szerepük van, éppen ezért a szereplők nyelvhasználatában megjelenő lexikai, grammatikai, fonetikai jellemzők célnyelvre ültetése nagy kihívás elé állíthatja a fordítót.

Előadásomban a karakternyelv és a fordítástudomány eszköztárát hívom segítségül, hogy bemutassam két Murakami-hős beszéd-sajátosságait, illetve ezeknek a fordításban való megjelenését.

A szerepnyelv és karakternyelv egyre nagyobb hangsúlyt kap a japán és nemzetközi nyelvészeti kutatásokban. A japán nyelvben a szerepnyelvre és karakternyelvre utaló nyelvi elemek jól tetten érhetők a partikula használat, a személyes névmások és egyéb lexikai grammatikai elemeknek köszönhetően.

Előadásomban Kinsui és Yamakido (2015), valamint Sadanobu (2018) definíciói alapján mutatom be a két kiválasztott Murakami-hős karakternyelvi sajátosságait. A Kafka a tengerparton hőse, Nakata Satorunak nyelve egyedi, szóhasználatában a szerepnyelv és a karakternyelv egyaránt megjelenik. Az 1Q84 szereplője, a sajátos hangsúlyozást és korlátolt szókincset használó tizenéves Fukaeri. Jelen kutatásban azt vizsgáljuk, hogy milyen megoldásokat talált a fordító, Erdős György, hogyan jelenik meg a magyar fordításban e két hős sajátos beszéd-módja.

Character Language and Translation

The speech style of the characters of fictional works sometimes differs from the standard language use. When reading Murakami's novels, one can observe the peculiar speech style of his protagonists. It is not a dialect, nor a register, but a unique speech style. Characters' vocabulary can express their origin, social background, but it can imply their gender or age and unique peculiarities as well. Thus, the source language reader can get an accurate image of the characters. Since character language can reflect on the protagonists' attributes, it has an important function in the target text. Thus translating the lexical, grammatical or phonetic features of their speech style can be a great challenge for any translator.

In the presentation using the tools of character language and translation studies focus will be laid on the speech style of two characters of Murakami Haruki's novels. Role language and character language are getting more and more emphasize in Japanese and international linguistic research. In Japanese language linguistic elements referring to role language and character language can be easily identified due to the use of particles and personal pronouns or other lexical and grammatical features.

The paper analyzes how the distinctive features of the speech style of two Murakami protagonists, namely the simple-minded Nakata Satoru from Kafka on the Shore and the teenage girl, Fukaeri from 1Q84 are translated into Hungarian by György Erdős.

Nyelvtanulási szokások változása az elmúlt 30 év tükrében: magyar–japán viszonylatban

A japánnyelv-elsajátítási szokásokban valódi átalakulás a 80-as évek végéhez, a rendszerváltozáshoz kapcsolható. A japán – mint egyike a választható idegen nyelveknek – bekerült az addig kötelező orosz nyelv helyére és egzotikus húzóerő lett az iskolák számára. Ehhez járult a japán kormány külföldi japán nyelvtanítást segítő programja, melynek keretében tanárokat és tankönyveket, taneszközöket küldtek a tanítási helyszínekre. Az addig nyelvtani-fordításos tankönyvek és metódusok helyébe került az audio-lingvális oktatás, mely a hallásértést és a beszédkészséget erősítette, majd a kilencvenes évektől, a kommunikációkutatás fejlődésével a kommunikáció-központú nyelvtanítás került előtérbe. Megváltozott az írásktatás módszere, megjelent az asszociációs módszer, mely máig erős pozíciót tölt be. Az új módszereket a nyelvtanárok új Japánban megjelenő tankönyvek segítségével, módszertani publikációkon keresztül és az éves nyelvtanítói konferenciákon ismerhették meg. A nyelvtanításban az ezredfordulóra megjelent a japán nyelvi változások oktathatóságának kérdése is, melynek megválaszolásában segítettek a Japán Alapítvány Budapesti Irodájának továbbképző kurzusai, mivel ide Japánból hívtak szakértő tanárokat. A külső segítség mellett jelentős volt a belső szerveződés ereje is: a hazánkban japán nyelvet oktatók társaságot hoztak létre, melynek célja a japán nyelvtanításban jelentkező feladatok összehangolása, kiadványok készítése, vizsgaanyagok kidolgozása, továbbképzések szervezése volt. Az évezredfordulót követő mintegy húsz évben a japán nyelv iránti lelkesedés nem csökkent, de a 2009-ig jellemző erőteljes tanulói létszámnövekedés jelenleg inkább stagnál. Az utóbbi tíz év erőteljes elektronikai fejlődése számtalan módszertani kihívást eredményezett, többek között a digitális eszközök használatá-

ban. Az internet és az okostelefon új módszertani lehetőségeket kínál, illetve követel, mivel a hallgatóság – kisdíákoktól az egyetemi hallgatókig minden korosztályban – ezek használatához szokott hozzá. A nyomtatott és a digitális anyagok arányának eltalálása, összeépítésének feladata a tanárookra vár. Mi segíti a tanárokat ebben a munkában, mit lehet tenni az új trendek, technikák megismerésére? Követi-e a vizsgáztatás a digitális-elsajátítási formák terjedését (pl. papír szótár kontra digitális szótár)? Mely területen alkalmazható jól a digitális technika? Mi a hallgatók elvárása? Ilyen és hasonló kérdésekre próbálok választ adni hallgatói és tanári interjúk segítségével.

Changes in language learning habits over the past 30 years in Hungary and Japan

In the Japanese languages education and in the habits of language acquisition there was a significant change at the end of the 80s in Hungary. The grammatical-translation methods were replaced by audio-linguistic teaching, and from the 90s with the development of communication research the communicative language teaching has been introduced. The methodology of Japanese writing education has changed and the association method appeared which still holds a strong position. The development of electronics devices in the last ten years has resulted in a number of methodological challenges, including the use of digital devices. The internet and the smartphone offers or demands new methodological options, because the students are accustomed to using them. What can help the teachers in this work? What can we do in order to learn new trends and techniques? In which area can digital technology be used well? What is the expectation of students? I try to answer such and similar questions through interviews with students and teachers.

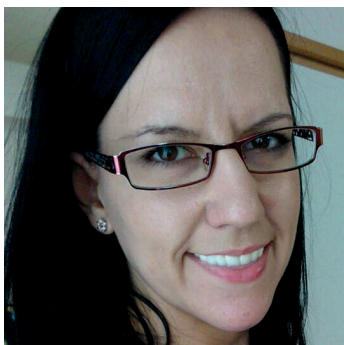
Székács Anna

a Budapesti Gazdasági Egyetem főiskolai tanára

Az ELTE BTK-n végzett (MA), PhD fokozatát a Janus Pannonius Tudományegyetemen szerezte, disszertációja az ezredforduló japán nyelvi változásairól szól. 1974-től tanított japán nyelvet a felnőttképzésben, 1979-től az MTA Akadémiai Kiadó szerkesztője. 1985-től a Külkereskedelmi Főiskolán (később BGF, BGE) tanít japán üzleti nyelvet. 2009–2018 között a BGE Keleti Nyelvek szakcsoportjának vezetője, főiskolai tanár. Az Európai Japánnyelv-oktatók Egyesületének 2007 és 2011 között vezetőségi tagja, majd elnökhelyettese. A DEKIRU japán nyelvkönyv egyik szerzője és a Japán–magyar nagyszótár szerkesztője.

She earned her PhD from Janus Pannonius University, Pécs. Her dissertation dealt with the Changes in the Japanese language at the turn of the millennium. She received her MA at ELTE University, Budapest. She is an expert in Japanese adult education, and she has been teaching Japanese business language at the Budapest Business School for 34 years. Between 2009 and 2018 she was the chair of the BBS Oriental Languages Department as professor. She has been a board member, later vice president of the Association of Japanese Language Teachers in Europe (2007–2011). She is one of the authors of the DEKIRU Japanese language textbook and one of the editors of the Japanese–Hungarian dictionary.

Lázár Marianna

*a Károli Gáspár
Református Egyetem
adjunktusa*

Japanológia mesterszakon végzett a budapesti Károli Gáspár Református Egyetemen (2012), majd nemzetközi kultúratudományból szerezte meg PhD fokozatát a kiotói Rjúkoku Egyetemen (2018). 2013-ban a Kóbe Egyetem japán művészettörténet mesterképzését végezte ösztöndíjjal. Jelenleg a KRE BTK Keleti Nyelvek és Kultúrák Intézetének adjunktusa, oktatási és kutatási területe az ókori japán kapcsolattörténet és kultúrtörténet, japán régészet és művészettörténet.

She is an assistant professor at the Department of Japanese Studies, Institute of Oriental Languages and Cultures, Karoli Gaspar University of the Reformed Church in Budapest. She holds a Master's degree in Japanology from the same university (2012). She studied Japanese art history at Kobe University and completed her PhD in Comparative Cultural Studies at Ryukoku University in Kyoto (2018). Her field of studies covers cultural exchange in ancient Japan, archaeology and (art) history of the Kofun, Asuka and Nara periods.

Mit árulnak el a sírfreskók az ókori japán arisztokrata kultúráról?

A kínai totemisztikus hagyományokra visszavezethető Négy Égtájőr isten kultusza és a kultusz alakjaihoz társított taoista szimbólumrendszer nem csak a kínai kultúrában, de az egész kelet-ázsiai régió, így Japán ókori arisztokrata kultúrájában is meghatározó elemmé vált a 6-8. század során. A kultusz alakjait először a Han-korban vonták össze hivatalosan egy mitologikus védőszellem csoporttá (Azürkék Sárkány – kelet, Vörös Madár – dél, Fehér Tigris – nyugat, Fekete Harcos – észak), mely a taoista kozmológia Öt Elem-tanával, a Jin-Jang elmélettel és más népi hagyománnyal összefonódva a császári udvar temetkezési és térelrendezési hagyományaira fejtette ki leginkább hatását. A Négy Égtájőr arisztokrata sírokban való megjelenítése és az égtájörök-höz köthető hagyománykör terjedése nem állt meg Kína területén, hanem az ókori koreai államokban, majd Japánban is elterjedt a 6-8. század folyamán. Különösen a 7. század végén és a 8. század elején volt jelentős hatással a taoista filozófia az ekkor már buddhista elemeket és ősi sintó rítusokat egyaránt vegyítő japán udvari kultúrára. Előadásomban két aszuka-kori sír, a Takamacuzuka-sír és a Kitora-sír falfestményeinek vizsgálatán keresztül kísérem meg bemutatni az ókori japán császári udvar kulturális kapcsolatait és sajátos kultusz-percepcióját.

What do the wall paintings of burial mounds tell us about the ancient Japanese aristocratic culture?

The four mythological deities (四神) of ancient Chinese cosmology were the Azure Dragon of the East (青龍), the Black Tortoise of the North (玄武), the White Tiger of the West (白虎), and the Vermillion Bird of the South (朱雀). These totem animals represented the four cardinal directions and four quadrants in the sky with a lot of associated beliefs. They were synthesized into the Daoist tradition's Five Elements theory and Yin-Yang concept: each had a corresponding cardinal direction, season, colour, element, virtue, etc. The ancient Chinese tradition of the "Four Gods" was officially introduced to Japan through the Korean peninsula by scholars during the 6-8th century. Remarkable examples of this intercultural exchange process are the wall decorations of Japanese aristocratic burials and other ancient aristocratic artifacts (such as bronze mirrors, swords, ceremonial flags, etc.) decorated with the Four Gods' motif to ward off evil spirits and to display divine power. To briefly illustrate this intercultural exchange process and how it influenced the ancient Japanese aristocratic culture, this study will examine the wall paintings of two decorated tumuli (Takamatsuzuka Tomb and Kitora Tomb) built in the Asuka period.

Gendzsi herceg Magyarországon

Kurátori reflexiók egy regényről, egy kiállításról, és egy múzeum kultúrdiplomáciai szerepéről

A *Gendzsi monogatari* a japán vizuális kultúra egyik legismertebb témája. Muraszaki műve, az ezeréves szöveg (amelyet gyakran emlegetnek a világirodalom első klasszikus regényeként) nem csupán egy bámulatos fikció a Fénylő Gendzsiről, a Heian-kor szépségideáljának megtestesítőjéről, hanem a 11. századi japán élet krónikája, az egyik legépebben fennmaradt ókori japán nyelvemlék, és a japán kulturális öntudat egyik legszilárdabb alapköve, napjainkig.

Gendzsi a japán-magyar diplomáciai kapcsolatok hajnalán érkezett Magyarországra, először csupán műtárgyak formájában, amelyek a Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum első kiállításától kezdve meséltek a magyar látogatóknak a „szerelmes hercegről”. A Hopp Ferenc Múzeum történetében Gendzsi 2015-ben kapott először önálló szerepet. A *Gendzsi herceg nyomában – Japán képen és írásban* című kiállítás a budapesti közgyűjtemény mintegy 200, Gendzsi-témájú, vagy ahhoz kapcsolódó tárgyát mutatta be. A tárlat célja a *Gendzsi monogatari* univerzális irodalmi és képzőművészeti, esztétikai értékeinek közvetítésén túl az volt, hogy bemutassa a szöveg fent említett, sokszempontú kulturális jelentőségét.

Előadásom egyrészt reflexió (és önreflexió) a kiállítás eredményeiről és utóéletéről. Másrészt Japán talán legismertebb irodalmi alkotása interkulturális recepciótörténetének egy szeletét felmutatva köszönti a százötvenéves japán-magyar diplomáciai kapcsolatokat és a százéves Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeumot.

Prince Genji in Hungary

Curatorial reflections on a tale, an exhibition and on the role of a museum in cultural diplomacy

The Tale of Genji is probably one of the most popular subjects of Japanese Visual Culture. The 1000-year-old text (often addressed as the first epic novel of world literature) written by Lady Murasaki is not only a marvelous story of the Shining Genji, the personification of Japan's Heian Period concept of beauty. It is also a chronicle of Japanese life and culture from the 11th Century, one of the most fully preserved monuments of Japanese language and a massive cornerstone of Japanese cultural identification, even today.

Genji arrived in Hungary at the early stage of diplomatic relations between Japan and Hungary, we acquainted him first through visual representations on artworks, which have been telling the tale of the “prince in love” to visitors of the Ferenc Hopp Museum of Asiatic Arts since the opening of the first permanent exhibition there. Genji played an independent role in the history of the Ferenc Hopp Museum for the first time in 2015. The exhibition *In Search of Prince Genji – Japan in Words and Images* introduced more than 200 artworks from the public collection, which had a close connection to *The Tale of Genji*. The aim of the show was not only to introduce visitors to the universal aesthetic beauty of the *Genji Monogatari* and its visual representatives but also to transmit the story's many layered cultural aspects listed above. In this (self) reflexive talk I wish to evaluate the outcomes of the exhibition and sum up its aftermath. Furthermore, I wish to greet the 150 years of diplomatic relations between Japan and Hungary as well as the 100-year-old Ferenc Hopp Museum of Asiatic Arts through providing a segment of the intercultural reception history of Japan's probably most well-known piece of Japanese literature.

Dénes Mirjam

a Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum japán gyűjteményének kurátora

Dénes Mirjam művészettörténész, doktorandusz (ELTE BTK), japanológiai alapismereteit a KRE BTK Keleti Nyelvek és Kultúrák szakán szerezte. A Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum japán gyűjteményének kurátora. Főbb kutatási területei a japonizmus a magyar képző- és iparművészetben, valamint a japán műtárgyak gyűjtéstörténete Magyarországon.

She is a PhD candidate in art history at Eötvös Loránd University in Budapest. She attended Japanese studies (BA) at Károli Gáspár University of the Reformed Church. She is the curator of the Japanese art collection at Ferenc Hopp Museum of Asiatic Arts. Her main research interests are Japonisme in the fine and applied arts in Hungary, as well as the history of collecting Japanese art in Hungary.

Pinczés István

*Színházrendező, tanár,
fordító, színházelméleti
szakember.*

Tanári diplomát szerzett a Kossuth Lajos Tudomány Egyetemen, színházelméleti tanulmányokat folytatott a Színház- és Filmművészeti Főiskolán; doktori fokozatot szerzett a Színművészeti Egyetemen. A debreceni Csokonai Színház és a Pesti Magyar Színház rendezőjeként, művészeti vezetőjeként számos színházi előadást rendezett itthon is, külföldön is. Legfontosabb díjak: Jászai-díj (1990), Uchimura-díj (ITI-Japán, 1994), a Tojamai Városi Egyetem tiszteletbeli professzora (Japán 1997), Shenyang Általános Egyetem tiszteletbeli professzora (Kína 1997)

Doctor of Liberal Arts (DLA), Hungarian stage director, teacher, translator, theatre theorist. He earned a degree in Drama Studies at the Academy of Drama and Film, as well as a DLA (Doctor of Liberal Arts) degree. He was member of the Csokonai Theatre in Debrecen, and of the Pesti Magyar Theatre (stage director, artistic director) directing a large variety of plays. Major awards: Jászai Award (1990), Uchimura Award (ITI-Japan, 1994), Honorary Professor of Toyama City University (Japan 1997), Honorary Professor of Shenyang University (China 1997).

A Tojama–Debrecen kulturális kapcsolat 4 évtizede – különös tekintettel a regionális színházi kapcsolatokra

A magyar kulturális-művészeti termékek és produkciók legnagyobb távol-keleti fogyasztója Japán. Az államközi kulturális kapcsolatok jelentős része piaci alapon, impresszáriós szervezésben zajlik – míg a regionális kapcsolatok területén a gazdasági-üzleti szempontok helyett az önfinanszírozású kölcsönös értékcseré magasabb szempontjai dominálnak.

A magyar–japán diplomáciai kapcsolatfelvétel 150 éves évfordulója alkalmat kínál rá, hogy lajstromozzuk a magyar–japán színházi kapcsolatokat, különös tekintettel a négy évtizedes Debrecen–Tojama regionális kulturális csereprogram színházi vonatkozásaira.

Hubay Miklós: Az efezuszi özvegy című komédiája a Debreceni Színház Stúdió előadásában 1983-ban kapott meghívást a tojamai színházi fesztiválra. A debreceni Csokonai Színház és a Debreceni Színház Stúdió hazai magyar nyelvű kőjogen előadásai (Az édes méreg, Dentaro úr két asszonya, Az ernyő, a ló meg a mester, A dinnyetolvaj, Buszu mint szellem). Kinosita Dzsundzsi két egyfelvonásosának (Juzuru – A selyemtollú kócsag, Szannen Netaró – Héaltvó) debreceni magyar nyelvű bemutatóját, illetve tojamai vendéjátékát Koizumi Hiroshi japán vendégrendező rendezte, japán díszlet- és jelmeztervezők közreműködésével. Örkény István: Tóték című tragikomédiáját, Szép Ernő: Május című komédiáját és Füst Milán: A zongora című groteszk játékát e tanulmány szerzője állította színre a tojamai Bengeiza Gekidan társulatának művészeivel (az előadások magyarországi vendéjátéka alkalmából vidéki magyar színházak és a budapesti Thália Színház közönsége is láthatta a produkciókat).

A két színházi kultúra különleges találkozásaként Fazekas Mihály: Lúdas Matyi című elbeszélő költeményének színházi változatát a Debreceni

Színház Stúdió japán nyelven mutatta be Tojama megye városaiban, Josida Izumi fordításában ガチョウ飼いのマティ *Gacsókai no Mati* címmel (a konferencia résztvevői a japán nyelvű előadást megtekinthetik). Ugyanezen projekt folytatása a magyar színház Petőfi Sándor: János vitéz című elbeszélő költeménye színpadi változatának 2020-as japán nyelvű bemutatója Imaoka Dzsúicsi-ró fordításában, 勇敢なヤーノシ *Júkan na Jánosu* címmel.

A 150 éves évfordulót a Tojama–Debrecen kulturális csereprogram szervezői a tragikus sorsú japán drámaíró, Kató Micsio: Az emlékkintornás (思い出を売る男 *Omoide o uru otoko*) című színműve előadásával ünnepelték Tojamában 2019. január 23-án; a japán–magyar koprodukcióban készült japán nyelvű előadásban japán és magyar színészek közösen vettek részt.

Four decades of the cultural connections between Toyama and Debrecen – with special attention to regional theater relations

The biggest Far Eastern consumer of Hungarian cultural products and art productions is Japan. Much of the inter-state cultural relations are market-based organized by impresarios – while in the area of regional relations, the value oriented aspects of self-financed mutual exchange dominate instead of economic-business considerations. The 150-year anniversary of the Hungarian–Japanese diplomatic engagement is an opportunity to register Hungarian–Japanese theatrical relations, especially with regard to the theatrical aspects of the four-decade regional cultural exchange program between Toyama and Debrecen.

Miklós Hubay's *The Comedy of the Ephesus Widow* performed by the Debrecen Players Studio was invited in 1983 to the theatre festival in Toyama. Later the kyogen performances of the Csokonai Theatre in Debrecen and the Debrecen

Players Studio in Hungarian (The Sweet Poison, The Two Wives of Mr Dontaro, The Umbrella, the Horse and the Master, The Melon Thief, Busu as a Ghost) were staged. Kinoshita Junji's two one-act plays (Yuzuru – The Silk-Feathered Crane, Sannen Netaro – The Sleepyhead) were presented in Hungarian in Debrecen, and Tokyo as guest performances, directed by Japanese guest director Hiroshi Koizumi, with the help of Japanese stage designers and costume designers. The Toth Family, a tragicomedy by István Örkény, May, a comedy by Ernő Szép, and The Grand Piano, a grotesque play by Milán Füst were directed by the author of this study, with the artists of Bungeiza Gekidan in Toyama (the audience of Hungarian countryside theatres and that of the Thalia Theatre in Budapest also had the chance to see these performances during the Hungarian theatre tour).

As a special meeting of the two theatrical cultures, the theatrical version of Lúdas Matyi, a narrative poem by Mihály Fazekas was presented by the Debrecen Players Studio in Japanese in the towns of Toyama Prefecture, translated by Izumi Yoshida entitled ガチョウ飼いいいマ (participants of the conference will enjoy the performance in Japanese language). Continuation of the same project will be the performance of the theatrical version of János vitéz (Valiant John – 勇敢なヤノシユ) by the Hungarian poet Petőfi Sándor in the Japanese version, in 2020, translated by Imaoka Juichiro.

The 150-year anniversary was celebrated by the organizers of the Toyama-Debrecen Cultural Exchange Program, as well. The Salesman of Memories (思い出を売男 Omoide o uru otoko), a play by the tragic Japanese dramatist Michio Kato was performed in a Japanese-Hungarian co-production, in the Japanese language, with Japanese and Hungarian actors on stage, on the 23rd January, 2019.

Manga: a világot meghódító képregény

A modern japán képregény alig hetven éves múltat tekint vissza. Ezalatt szubkultúrából nemzeti iparrá, majd a japán puha hatalmi diplomácia, a Cool Japan egyik legerősebb csodafegyverévé vált.

Az előadás röviden ismerteti a képregény japán irányzatainak kialakulását, történelmét, sajátos jellegzetességeit. Kitér arra, hogyan vált Japán nemzetközi képregény-nagyhatalommá, illetve hogy a japán képregény-roham hogyan formálta át az amerikai és francia képregénypiacot. Megismerjük a japán képregény magyarországi pályafutását is. Az előadás utolsó részében Magyarország jelenlétét vizsgáljuk a japán képregényekben, illetve bemutatjuk azokat a hazai alkotókat, akik sikereket értek el a szigetországban.

Manga – The Japanese Comics That Conquered The World

During the last 70 years, Japanese comics transformed from subculture to national industry. In the 21st century it became the super-weapon of Cool Japan, Japan's version of soft power diplomacy.

In this lecture we will introduce you to the history, development, and unique characters of the Japanese-style comics. We will investigate how Japanese comics invaded the world, and how it transformed the American and French comics market.

Finally, we will examine how Hungary is portrayed in manga, and introduce the award-winning Hungarian authors who work in manga-style.

Oroszlány Balázs

Toxicológus,
képregényfordító,
képregényíró,
a Magyar Képregény
Szövetség tagja

Japán nyelvi tanulmányait a Lakitelki Népfőiskolán kezdte, majd a Tokiói Idegennyelvi Egyetemen folytatta. A japán állami ösztöndíj elnyerése után állatorvosi diplomáját a Hokkaidói Egyetem állatorvosi karán szerezte. Több mint tizenöt kötetnyi képregényt fordított japán és angol nyelvből, saját képregényével, a *Bürokraták*-kal elnyerte a második Alfabéta-díjat. Jelenleg vizsgálatvezetőként dolgozik, éjjelente képregényt olvas, fordít és ír.

He started his Japanese studies at Lakitelek Community College, and continued at Tokyo University of Foreign Languages. As a Japanese government scholarship holder he got his MA at Hokkaido University of Veterinary Medicine. He translated more than fifteen manga from Japanese and English. His own manga entitled: *The Bureaucrats* was awarded the second Alfabeta prize. He is presently working as an analyzer but at nights he is engaged in reading, translating and writing manga.

Zentai Judit Éva

*az ELTE Japán tanszék
adjunktusa*

Az ELTE BTK japán szakát 2006-ban végezte el, majd 2014-ben szerezte meg PhD fokozatát a Nyelvtudományi Doktori Iskola Japán filológia program keretein belül. Előadásokat és gyakorlatokat tart főleg japán kultúra, nyelvészet, klasszikus japán nyelv témákban az Eötvös Loránd Tudományegyetem japán szakán. Jelenlegi kutatási területei a japán orvostudomány és anatómia történetének különböző témáira és periódusaira fókuszálnak.

She obtained her Master's degree in the field of Japanese Studies from ELTE University in 2006, and earned her PhD in Japanese philology from the Doctoral School of Linguistics, Japanese Philology Program at ELTE University in 2014. Currently she is a lecturer at the Department of Japanese Studies, Institute of East Asian Studies at ELTE University in Budapest and mainly teaches courses in classical and modern Japanese language and culture and Japanese linguistics. Her field of studies focuses on several subjects and periods within the history of Japanese medicine and anatomy.

A 18. századi osztrák magyar, akinek a munkássága két nemzet látásmódjára is hatással volt

A szemgyógyászat a japán orvostudományon belül a fejlett kínai Tang-dinasztia kultúrájának hatására már igen korán önállóvá vált, ez azt jelentette, hogy egészen az európaiak megjelenéséig a tradicionális kínai gyógyászat által meghatározott módon végezték a szembetegségek diagnosztizálását, valamint a gyógyítást. Ezen felül a szemeken keresztül vizsgálták a többi szerv állapotát is. A későbbi háborús időszakokban ez a terület különösen fontossá vált a nagyobb számban előforduló szemsérülések miatt. Ezt tetézte az urbanizáció és a megváltozott életmód, amelyet az európaiak megjelenése, és az Edo-korszak újdonságai eredményeztek. Továbbá, az újabb betegségek korszerűbb megoldások alkalmazására és új technikák elsajátítására ösztönözték a szemorvosokat, így komoly mérföldkőnek tekinthetjük az európaikkal való találkozást, hiszen az új ismeretek elterjedése mellett komoly szemléletváltásra is sor került, amelyhez Joseph Jakob Plenck munkája is jelentősen hozzájárult.

A bécsi születésű orvosprofesszort, Joseph Jakob Plencket (1738–1807) 1770-ben nevezték ki a Nagyszombati egyetem orvostanárává (sebészet és szülészet területén), aki 1783-ban a Budai Egyetemen is tanított, majd 1797-ben magyar nemesi címet kapott. Többféle orvosi oktatási anyagot írt, amelyek közül ki kell emelni a szemgyógyászati szakkönyvét, amely a holland utazók révén eljutott Japánba miután lefordították latin nyelvről holland nyelvre. A holland nyelvet tanulmányozó fordítók végül elkészítették japán nyelvű változatát, amely ilyen módon igen fontos művé vált a japán orvosok körében. Előadásomban a japán szemgyógyászat legfontosabb állomásai mellett, Joseph Jakob Plenck munkásságát is érintem, aki – akaratán kívül – mindkét nemzet, szó szerinti „látásmódjára” óriási hatással volt.

The 18th century Austrian “Hungarian” who had an essential impact on the “sight” of both nations

Ophthalmology has developed individually in the Japanese medicine by the influence of the culture of advanced Chinese Tang Dynasty until the appearance of Europeans. That is why diagnosis of various ocular diseases has been performed based on the knowledge of traditional Chinese medicine. In addition, the condition of other organs was also examined through the condition of eyes. Later in the war periods, this area became particularly important due to the increasing number of eye injuries. Moreover urbanization and the changed lifestyle by appearance of Europeans aggravated this situation in the Edo era. Furthermore, newly discovered illnesses have encouraged ophthalmologists to apply more sophisticated solutions and acquire new technologies, so we can consider the appearance of Europeans in Japan as a major milestone in the history of Japanese medicine. Substantial change of thinking about ophthalmology has also taken place in Japan to which Joseph Jakob Plenck's work also significantly contributed.

Vienna-born physician, Joseph Jakob Plenck (1738–1807) was appointed as a Professor of the Surgery and Obstetrics at Nagyszombat University in 1770. Afterwards he taught at Buda University until 1783. He was elevated to the Hungarian nobility in 1797. He wrote several educational materials on various fields of medicine, from which his ophthalmic work should be highlighted. This work was translated from Latin into Dutch which has been taken to Japan by Dutch travellers. Then Japanese translators who were studying the Dutch language translated it from Dutch into Japanese, which became very important among Japanese physicians. In my presentation, I briefly introduce main events of Japanese ophthalmology and Joseph Jakob Plenck's work who had an essential impact on the “sight” of both nations.

A japán média-bocsánatkérések szerkezeti változásai az elmúlt 30 évben

A médiában megjelenő bocsánatkérések (謝罪会見, szazai kaiken) a mai napig folyamatosan jelen vannak a japán televíziókban és a sajtóban. Szinte heti rendszerességgel találkozhatnak a japán nézők a kamerák felé forduló, mélyen meghajló, botlásukat bánó, néha síró cégvezetőkkel, celebekkel vagy politikusokkal. Természetesen hasonló jelenséget láthatunk Európában is, bár ezeknek a száma jóval kevesebb, mint Japánban, és előadásmódjukban is rugalmasabbak. Prezentációm azt próbálja bemutatni, hogy a szigetországban kialakult erősen formalizált média-bocsánatkérés az elmúlt harminc év során milyen hatások eredményeként tolódott az irónia mezsgyéjére. Kutatásom a médián belüli bocsánatkérések szerkezeti változásaira, azok okaira, illetve társadalmi szerepeire fókuszál és rámutat arra, hogy a bocsánatkérés a japán sajtó által formált előadás, mely mára már jelenséggé nőtt ki magát.

The structural changes of Japanese media-apologies in the last 30 years

In Japanese media, individuals and corporate executives bow in front of the cameras tearfully asking for forgiveness for their misconduct. Compared to media apologies in Europe and the United States, it is clear, that the Japanese are following strict formal rules, including even the length and the degree of the bow during the apology, while Western apologies are diverse. The current presentation shows not only the uniqueness of Japanese apologies but sheds light on structural differences between the types of apologies during the last 30 years.

Kovács Emese

*a Károli Gáspár
Református Egyetem
adjunktusa*

2005-ban abszolvált a Színház és Filmművészeti Egyetem műsorszerkesztő-adásrendező szakán, majd 2006-ban elvégezte az ELTE Japán szakát. 2007-től 2016-ig a japán állam ösztöndíjával a tokiói Muszasi Egyetemen kutatót, 2016-ban szociológia (média) szakon doktorált. 2017-től a Károli Gáspár Református Egyetem adjunktusa.

She graduated in 2006 in Japanese major at ELTE University, Hungary. From 2007-2016 she studied at Musashi University, Tokyo, and obtained her PhD in media-sociology. Since 2017 she has been assistant professor at Karoli Gaspar University of the Reformed Church in Hungary.

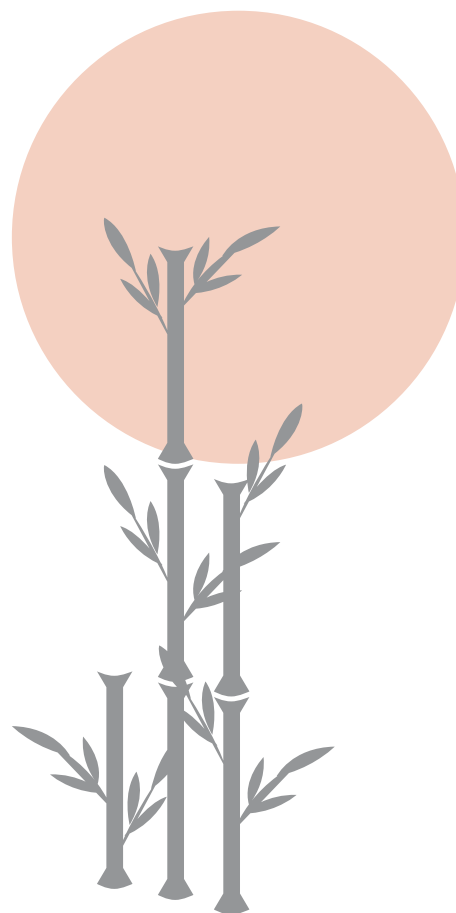

Mecs Beatrix

*koreanista, japanológus
művészettörténész*

2015–2018 között az Eötvös Loránd Tudományegyetem Japán Tanszékének vezetője. Az ELTE művészet-történet-japán szakán végzett, majd a University of London School of Oriental and African Studies (SOAS) művészettörténet-régészet nappali képzésén szerzett PhD fokozatot kelet-ázsiai művészettörténet témában. 1999-ben elnyerte a Pro Scientia aranyérmet. Kelet-ázsiai művészet témában rendszeresen meghívott előadó számos európai egyetem Kelet-ázsiai képzésein. Jelenleg az ELTE Koreai Tanszékének vezetője.

Koreanist, Japanologist, art historian. Between 2015–2018 head of the Japanese Studies Department at Eötvös Loránd University (ELTE). Graduated from ELTE Departments of Art history and Japanese Studies, and obtained her PhD from University of London, School of Oriental and African Studies (SOAS) in East Asian Art History. In 1999 she won the Pro Scientia golden medal. She is regularly invited as a guest lecturer by East Asian Studies Departments of several European universities. Currently she works as the Department Head of Korean Studies at ELTE University.

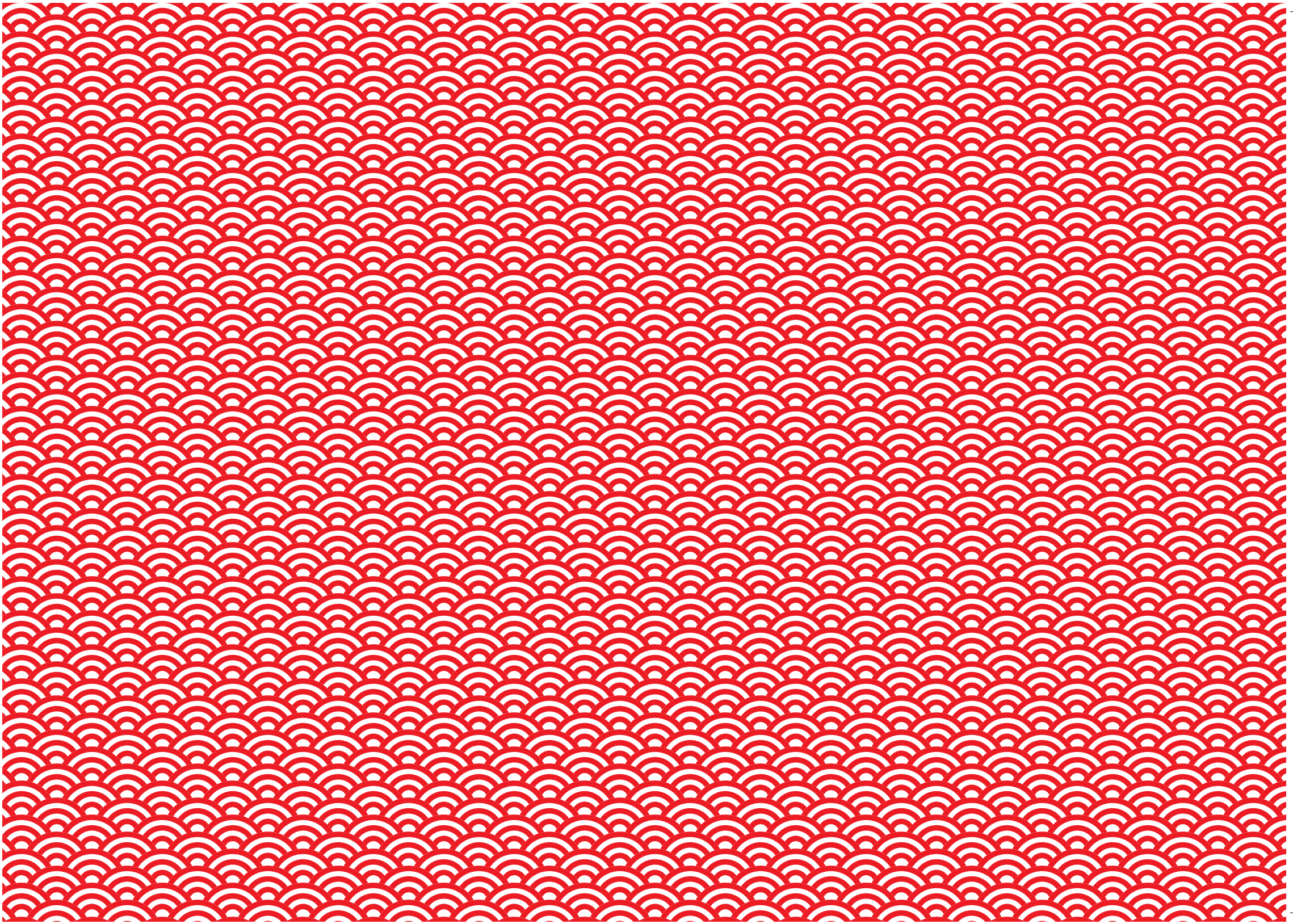

Varrók Ilona

*intézetvezető egyetemi
docens*

Portugál és spanyol szakon végzett az ELTE-n 1984-ben, majd elnyerte az okleveles orientalista japán szakos előadó címet 1992-ben. A PhD fokozatot a japán művészeti nevelés tárgykörében szerezte meg 2006-ban. A Károli Gáspár Református Egyetem BTK Keleti Nyelvek és Kultúrák Intézetének intézetvezető oktatója. Kutatási területe a modern japán irodalom, japán neveléstörténet, japán nyelv és fordítástudomány. A Japán-magyar nagyszótár főszerkesztője, amely 2015-ben jelent meg. A szótár elnyerte a Japán Külügyminisztérium oklevelét.

She graduated ELTE University, Budapest in 1984 MA in Portuguese and Spanish Philology. In 1992 she obtained the Diploma of Oriental Studies with specialization on Japanology. Her PhD (2006) was devoted to issues of Artistic Education in Japan. She is the Head and professor of the Oriental Languages and Cultures Institute of the Karoli Gáspár University of the Reformed Church. Her field of research covers modern Japanese literature, history of education in Japan, Japanese language and translation studies. She is the Chief editor of the Japanese–Hungarian Dictionary (2015), which was recognized by the award of the Ministry of Foreign Affairs of Japan.

2019. szeptember 19.

